

A MAGYAR
TUDOMÁNY
ÜNNEPE

TUDOMÁNYOS TANÁCSADÁS A TÁRSADALOM SZOLGÁLATÁBAN

MTA

SZTE JGYPK

Szegedi Tudományegyetem
Juhász Gyula Pedagógusképző Kar

Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet

MTA KÖZOKTATÁS-FEJLESZTÉSI
KUTATÁSI PROGRAM

EPALE
MAGYARORSZÁG

Az Európai Unió
társfinanszírozásával

MULTIDISZCIPLINÁRIS
EGÉSZSÉG ÉS JÓLLÉT

EMPÁTIA
Lelki Egészségvédő Egyesület

EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS HOLNAPUTÁN: RENDSZERSZEMLÉLET, PARTICIPÁCIÓ, EGYÜTTMŰKÖDÉS

(Health Promotion the Day After Tomorrow: Systems Approach,
Participation, Cooperation)

KÉTNYELVŰ ABSZTRAKTKÖTET
(Bilingual Abstract Book)

Magyar Tudományos Akadémia, Szegedi Területi Bizottság, Orvostudományi
Szakbizottság, Egészségfejlesztési Munkabizottsága

Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott
Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet

MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport

Empátia Lelki Egészségvédő Egyesület

Multidiszciplináris Egészség és Jólét Folyóirat

Felnőttkori Tanulás Elektronikus Európai Platformja (EPALE)

a European University Alliance for Global Health (EUGLOH) támogatásával
az Európai Unió társfinanszírozásával

Az absztraktkötet kiadását a Magyar Tudományos Akadémia
Közoktatás-Fejlesztési Kutatási Programja támogatta

2024. november 22.
Szeged

**EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS HOLNAPUTÁN:
RENDSZERSZEMLELET, PARTICIPÁCIÓ, EGYÜTTMŰKÖDÉS**

(Health Promotion the Day After Tomorrow:
Systems Approach, Participation, Cooperation)

Magyar Tudomány Ünnepe Rendezvény
(Celebration of Hungarian Science Event)

KÉTNYELVŰ ABSZTRAKTKÖTET
(Bilingual Abstract Book)

EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS HOLNAPUTÁN: RENDSZERSZEMLÉLET, PARTICIPÁCIÓ, EGYÜTTMŰKÖDÉS

(Health Promotion the Day After Tomorrow:
Systems Approach, Participation, Cooperation)

Magyar Tudomány Ünnepe Rendezvény
(Celebration of Hungarian Science Event)

KÉTNYELVŰ ABSZTRAKTKÖTET
(Bilingual Abstract Book)

Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó
Szeged, 2024

Szerkesztők [Editors]:

Dr. habil. Tarkó Klára, Dr. Vitrai József, Dr. habil. Németh Balázs Bánk és Dr. Lippai László Lajos

Olvasószerkesztő [Reading editor]:

Dr. Nádudvari Gabriella Erika

Lektorálta [Reviewer]:

Prof. Dr. Drahota-Szabó Erzsébet

Angol nyelvi lektorálás [English language proofreading]:

Dr. habil. Tarkó Klára

© szerzők, szerkesztők, kiadó [authors, editors, publisher]

ISBN 978-963-648-048-6 (pdf)

Kiadja [Publisher]:

Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged, 2024

TARTALOMJEGYZÉK [CONTENTS]

ELŐSZÓ [PREFACE]	8
PROGRAM [PROGRAMME in Hungarian]	9

PLENÁRIS ELŐADÁSOK [PLENARY PRESENTATIONS]

Az SZTE Egyetemi Életvezetési Tanácsadó Központ tevékenységei a hallgatók testi és lelki egészségének szolgálatában [Activities of the Student Counselling Centre of the University of Szeged in Service of Students' Physical and Mental Health]	20
Egészség és/vagy jóllét? Egy integratív jólléti modell egészségfejlesztési nézőpontból [Health and/or Well-being? An Integrative Well-being Model from a Health Promotion Perspective]	21
Koncepció a 21. századi magyar népegészségügy megújítására: Lalonde megközelítésének újragondolása [A concept for renewing public health in Hungary in the 21 st century: rethinking Lalonde's perspective]	23
Felnőttkori tanulás és egészségfejlesztés az Új Európai Felnőtt-tanulási Akcióterv és az UNESCO CONFINTEA VII tükrében [The Role of EUGLOH Project in the Development of Health Promotion through University Lifelong Learning]	25

A) Szekció: Az egészség és jóllét fejlesztése a kockázatok szem előtt tartásával [Section A: The Promotion of Health and Well-being While Taking Risks into Account]

A környezet táguló körei: az észlelt lakókörnyezet, a természettel való kapcsolat és a környezeti aggodalmak összefüggései [Expanding circles of the environment: relationship between perceived naturalness of neighbourhood green spaces, connectedness to nature and climate concerns]	28
A korai kifizetés hatása az online szerencsejáték-viselkedésre [The impact of cash-outs on online gambling behaviour]	31
Az abortusz korlátozásának egészségszociológiai dimenziói – jogi eszközök a pro life – pro choice vita feloldására [Health Sociological Dimensions of Abortion Restrictions – Legal Tools to Resolve the Pro Life – Pro Choice Debate]	33

Az idősödő társadalom adta nehézségek a munkaerőpiacon [The difficulties posed by an ageing society on the labour market]	35
---	----

Az egészséges életmód megalapozásának kihívásai autizmus spektrum zavarok diagnózis esetén [The challenges of establishing a healthy lifestyle in case of people diagnosed with autism spectrum disorders]	37
--	----

B) Egészségfejlesztés minden életkorban [Health Promotion in All Ages]

Egészségfejlesztés felnőttkorban, avagy mi motivál és mi tart vissza a fitt élettől [Health Promotion in Adulthood, or What Motivates and What Holds You Back From a Fit Life]	40
--	----

Önsegítés a 21. században – mentális egészségfejlesztési lehetőségek az örökbefogadó szülők csoportjában [Self-help in the 21 st Century – Mental Health Promotion in the Adoptive Parents' Group]	42
---	----

Hogyan előzhetjük meg a kiégést? [How Can We Prevent Burnout?]	44
--	----

A gyermekvállalási attitűd érzelmi és tudatos tényezői [Emotional and conscious factors of childbearing attitudes]	46
--	----

Remény Projekt: a környezeti szakemberek mentális egészségvédelme a planetáris jóllét szolgálatában [The HopeLab: Promoting Mental Health for Green Professionals to Support Planetary Well-being]	48
--	----

C) A felnőttkori tanulás jelentősége az egészségfejlesztésben: egészségnevelés, életmódtanácsadás, társas támasz. A Felnőttkori Tanulás Elektronikus Európai Platformjával (EPALE) közös szekció [The importance of adult learning in health promotion: health education, lifestyle counselling, peer support. Joint session with the Electronic Platform for Adult Learning in Europe (EPALE)]

Társadalmi hidak és közös tanulás – egy részvételi akciókutatási folyamat tapasztalatai [Social Bridges and Collective Learning – Experiences from a Participatory Action Research Process]	51
---	----

A gerontagógia életmódot befolyásoló szerepe a „tudatos idősödés” koncepcióban [The Role of Gerontology in the Concept of 'Conscious Ageing' to Influence Healthy Living]	53
---	----

Egészség a diverzitásban és a diverzitás által [Health in and through Diversity] .	54
--	----

Múzeumi tanulás a mentális és fizikai egészség szolgálatában [Museum Learning in the Service of Mental and Physical Health]	56
---	----

Az EUGLOH projekt szerepe a felsőoktatási lifelong learning révén támogatott egészségfejlesztés ösztönzésében [The Role of EUGLOH Project in the Development of Health Promotion through University Lifelong Learning] 58

Lead for EcoJustice, az ökológiai igazságosság elterjesztése az iskolai vezetési kultúrában [Lead for EcoJustice, Promoting Ecological Justice in School Leadership Culture] 60

D) Egészségfejlesztő szemléletváltás az egészségügyi ellátó rendszerben [Health Promoting Attitude Change in the Health Care System]

A Sarkadi Egészségfejlesztési Iroda tapasztalatai a további hatékony prevenció érdekében [Experiences of the Sarkad Health Promotion Office for Further Effective Prevention] 63

A kognitív zavarok és a demencia korai felismerését támogató szoftver alkalmazási lehetőségei a diagnosztikában és a prevencióban [The Potential Applications of Software Supporting the Early Detection of Cognitive Disorders and Dementia in Diagnostics and Prevention] 65

Az új egészségkonceptiókról Aaron Antonovsky szalutogenezisétől Machteld Huber dinamikus egészség-fogalmáig és potenciális jelentőségükről egy betegközpontú egészségügy kialakításában [On New Concepts of Health, from Aaron Antonovsky's Salutogenesis to Machteld Huber's Dynamic Concept of Health and Their Potential Relevance for The Development of a Patient-Centred Health Care System] 67

Gyógyító kert a mentális egészségért: részvételi tervezés egy mentális betegségeket gyógyító magyarországi intézményben [A Healing Garden for Mental Health: Participatory Planning in a Hungarian Institution Treating Mental Illnesses] 69

Akut koronáriszindrómán átesett betegek lipidcsökkentő kezelésének elemzése. Mik az alacsony LDL-koleszterin célérték elérés okai? [Analysis of Lipid-Lowering Treatment in Patients with Acute Coronary Syndrome: What Are the Reasons for Achieving Low LDL Cholesterol Target Values?] 71

A budapesti kórházkertek beteg- és népegészségügyi jelentősége [The importance of Budapest's hospital gardens for patient and public health] . . 73

E) Színtérspecifikus egészségfejlesztés – köznevelés és felsőoktatás
[Setting-specific Health Promotion – Public and Higher Education]

PotePillars Well-Being koncepció a Pécsi Tudományegyetem Orvostudományi Karán [PotePillars Well-Being Concept at the Medical School, University of Pécs]	76
Érzékenyítő jó gyakorlat hatásának mérése egészségügyi és szociális ágazati képzésben résztvevő tanulók körében [Measuring the Impact of a Sensitizing Good Practice among Students in the Health and Social Care Sector Training] .	78
A társas támasz, mint értékkel megvalósulásának lehetőségei a stíluskommunikátor képzésben [The Potential of Peer Support as a Value Goal in Style Communicator Training]	80
Egy általános iskolai egészségfejlesztési program hatása a serdülők egészségmagatartására és jóllétére [Impact of a Primary School Health Promotion Programme on Adolescents' Health Behaviour and Well-Being]. . . .	82
Lehet-e a felsőoktatásban kötelező önismereti foglalkozásokat tartani [Can Self-awareness Classes Be Compulsory in Higher Education]	84
Egy MÁS perspektíva. Speciális szükségleteken alapuló egészségfejlesztési intervenció program bemutatása [Another Perspective. Presentation of a Special-Needs-Based Health Promotion Intervention Programme]	86

ELŐSZÓ [PREFACE]

50 esztendővel ezelőtt, 1974-ben tette közzé Marc Lalonde, kanadai egészségügyi miniszter jelentését „A new perspective on the health of Canadians” címmel. A Jelentés célja az volt, hogy új perspektívából közelítse meg a lakosság egészségének kérdését, melyre először használták az egészségfejlesztés kifejezést. E dokumentum hatására született meg egy évtizeddel később az Ottawa Charta is, mellyel az Egészségügyi Világszervezet (WHO) az egészségfejlesztést nemzetközi szintre emelte.

E jeles évforduló kiváló lehetőséget kínál arra, hogy konferenciánk keretében 50 év távlatából tekintsünk rá napjaink és a közeljövő egészségfejlesztési kihívásaira. Fontos törekvésünk volt, hogy a kutatási eredmények, tudományos modellek és jó gyakorlatok inspiráló prezentálása mellett azok konstruktív megvitatására is lehetőséget biztosítsunk.

A Szerkesztők

Fifty years ago, in 1974, Marc Lalonde, Canadian Minister of Health, published a report entitled “A new perspective on the health of Canadians”. The aim of the Report was to take a new perspective on the health of the population, for which the term health promotion was first used. This document led to the Ottawa Charter a decade later, through which the World Health Organization (WHO) raised health promotion to an international level.

This landmark anniversary provides an excellent opportunity to look back over 50 years to the health promotion challenges of today and the near future. Our aim was to provide an inspiring presentation of research findings, scientific models and good practices, as well as an opportunity for a stimulating and discussion.

The Editors

PROGRAM [PROGRAMME in Hungarian]

A konferencia címe: EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS HOLNAPUTÁN:

RENDSZERSZEMLELET, PARTICIPÁCIÓ, EGYÜTTMŰKÖDÉS

A konferencia időpontja: 2024. november 22. [péntek] 10.00-17.00 óra

A konferencia helyszíne: Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, 6725 Szeged, Boldogasszony sgt. 6.

10.00-11.45

Békési Imre terem

1. Megnyitó, és az Egészségfejlesztésért Emlékérem ünnepélyes átadása

Az emlékérmeket átadják:

Prof. Dr. Drahota-Szabó Erzsébet, általános és tudományos dékánhelyettes, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar

Prof. emer. Benkő Zsuzsanna, professzor emerita, Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségszociológia és Életmód Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport

Dr. habil. Tarkó Klára, intézetvezető, tanszékvezető főiskolai tanár, Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségszociológia és Életmód Tanszék; a munkabizottság elnöke; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport

2. Plenáris előadások

Levezető elnök: *Dr. habil. Tarkó Klára*, intézetvezető, tanszékvezető főiskolai tanár, Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségszociológia és Életmód Tanszék; a munkabizottság elnöke; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport

Az SZTE Egyetemi Életvezetési Tanácsadó Központ tevékenységei a hallgatók testi és lelki egészségének szolgálatában

Dr. Szenes Márta, Szegedi Tudományegyetem, Egyetemi Életvezetési Tanácsadó Központ

Egészség és/vagy jóllét? Egy integratív jólléti modell egészségfejlesztési nézőpontból

Dr. Lippai László, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségpszichológia és Mentálhigiéné Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport

Kon koncepció a 21. századi magyar népegészségügy megújítására: Lalonde megközelítésének újragondolása

Dr. Vitrai József, Multidiszciplináris Egészség és Jólét Folyóirat; Magyar Népegészségügy Megújításáért Egyesület; Széchenyi István Egyetem, Egészség- és Sporttudományi Kar, Szülészeti és Nőgyógyászati Tanszék, Győr; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport

Felnőttkori tanulás és egészségfejlesztés az Új Európai Felnőtt-tanulási Akcióterv és az UNESCO CONFINTEA VII tükrében

Dr. habil. Németh Balázs Bánk, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Szakképzési, Felnőttképzési és Tudásmenedzsment Intézet, Művelődéstudományi Tanszék; Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Humán Fejlesztési és Művelődéstudományi Intézet, Felnőttképzési és Képességfejlesztési Tanszék

11.45-12.30 Szendvicsebéd – Tamási Áron Klub

12.30-14.30 – Szekcióelőadások

A) Szekció: Az egészség és jólét fejlesztése a kockázatok szem előtt tartásával

Békési Imre terem

Szekcióelnökök:

Prof. emer. Benkő Zsuzsanna, professzor emerita, Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségszociológia és Életmód Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport

Dr. habil. Tarkó Klára, intézetvezető, tanszékvezető főiskolai tanár, Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségszociológia és Életmód Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport

A környezet táguló körei: az észlelt lakókörnyezet, a természettel való kapcsolat és a környezeti aggodalmak összefüggései

Horváth Mária Dóra^{1,2}, *Mihók Barbara*^{2,3}, *Torma Zsófi Lili*¹, *Sallay Viola*¹, *Martos Tamás*¹. 1. Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pszichológiai Intézet, Személyiség- Klinikai és Egészségpszichológiai Tanszék; 2. Environmental Social Science Research Group Nonprofit Kft, Budapest; 3. Szegedi Tudományegyetem, Gazdaságtudományi Kar, Ökológiai Közgazdaságtan Intézet

A korai kifizetés hatása az online szerencsejáték-viselkedésre

Kolumbán Pál¹, Dr. Szászi Barnabás Imre², Kolozsvári Márton³, 1. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Pszichológia Doktori Iskola; 2. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Affektív Pszichológia Tanszék; 3. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Pszichológia szak

Az abortusz korlátozásának egészségpszichológiai dimenziói – jogi eszközök a pro life – pro choice vita feloldására

Paizs Melinda Adrienn, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségpszichológia és Életmód Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport

Az idősödő társadalom adta nehézségek a munkaerőpiacon

Pósa Gabriella, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségpszichológia és Életmód Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport

Az egészséges életmód megalapozásának kihívásai autizmus spektrum zavarok diagnózis esetén

Trixler Bettina¹, Dr. Tigyi Zoltánné Dr. habil. Pusztafalvi Henriette², 1. Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Kar, Egészségtudományi Doktori Iskola; 2. Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Kar, Egészségbiztosítási Intézet, Egészségfejlesztési és Népegészségügyi Tanszék

B) Egészségfejlesztés minden életkorban

1051-es terem

Szekcióelnökök:

Dr. Osváth Viola, főiskolai docens, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségpszichológia és Mentálhigiéné Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport

Dr. Gács Boróka, tudományos munkatárs, Pécsi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar Magatartástudományi Intézet

Egészségfejlesztés felnőttkorban, avagy mi motivál és mi tart vissza a fitt élettől

Butor Klára¹, Nagy Márta², 1. Jóléti Kabinet, Kodolányi János Egyetem; 2. Fitt Magyarország Alapítvány

Önsegítés a 21. században – mentális egészségfejlesztési lehetőségek az örökbefogadó szülők csoportjában

Kis Bernadett, Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségpszichológia és Mentálhigiéné Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport

Hogyan előzhetjük meg a kiégést?

Dr. Mihálka Mária, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségpszichológia és Életmód Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport

A gyermekvállalási attitűd érzelmi és tudatos tényezői

Dr. Mihálka Mária, Prof. emer. Benkő Zsuzsanna, Dr. habil. Tarkó Klára, Dr. Mátó Veronika, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségpszichológia és Életmód Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport

Remény Projekt: a környezeti szakemberek mentális egészségvédelme a planetáris jóllét szolgálatában

Mihók Barbara^{1, 2}, Balázs Bálint¹, Domokos Júlia¹, Szakál Diana¹, Horváth Mária^{1, 3}
1. Environmental Social Science Research Group Nonprofit Kft, Budapest; 2. Szegedi Tudományegyetem, Gazdaságtudományi Kar, Ökológiai Közgazdaságtan Intézet; 3. Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pszichológiai Intézet, Személyiség- Klinikai és Egészségpszichológiai Tanszék

C) A felnőttkori tanulás jelentősége az egészségfejlesztésben: egészségnevelés, életmódtanácsadás, társas támasz. A Felnőttkori Tanulás Elektronikus Európai Platformjával (EPALE) közös szekció

Kari Tanácsterem

Szekcióelnökök:

Dr. habil. Németh Balázs Bánk, egyetemi docens^{1, 2}, mb. általános intézetigazgató-helyettes², 1. Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Szakképzési, Felnőttképzési és Tudásmenedzsment Intézet, Művelődéstudományi Tanszék; 2. Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Humán Fejlesztési és Művelődéstudományi Intézet, Felnőttképzési és Képességfejlesztési Tanszék

Dr. Koltai Zsuzsa, adjunktus, tanszékvezető, Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Humán Fejlesztési és Művelődéstudományi Intézet, Művelődéstudományi Tanszék

Társadalmi hidak és közös tanulás – egy részvételi akciókutatási folyamat tapasztalatai

Dr. Berki Boglárka, Szegedi Tudományegyetem, Gazdaságtudományi Kar, Ökológiai Közgazdaságtan Intézet

A gerontológia életmódot befolyásoló szerepe a „tudatos idősödés” koncepcióban

Dr. Boga Bálint, belgyógyász, geriáter, onkológus főorvos

Egészség a diverzitásban és a diverzitás által

Dr. Hevesi Tímea Mária, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Szakképzési, Felnőttképzési és Tudásmenedzsment Intézet, Művelődéstudományi Tanszék; Alkalmazott Pedagógiai Intézet, Gyógypedagógus-képző Tanszék

Múzeumi tanulás a mentális és fizikai egészség szolgálatában

Dr. Koltai Zsuzsa, Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Humán Fejlesztési és Művelődéstudományi Intézet, Művelődéstudományi Tanszék

Az EUGLOH projekt szerepe a felsőoktatási lifelong learning révén támogatott egészségfejlesztés ösztönzésében

Dr. habil. Németh Balázs Bánk, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Szakképzési, Felnőttképzési és Tudásmenedzsment Intézet, Művelődéstudományi Tanszék; Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Humán Fejlesztési és Művelődéstudományi Intézet, Felnőttképzési és Képességfejlesztési Tanszék

Lead for EcoJustice, az ökológiai igazságosság elterjesztése az iskolai vezetési kultúrában

Takács Emőke, Solymosi József, ERI Hungary – European Research Institute

14.30-15.00 Kávészünet – Tamási Áron Klub

15.00-16.30 – Szekcióelőadások

D) Egészségfejlesztő szemléletváltás az egészségügyi ellátó rendszerben

Békési Imre terem

Szekcióelnökök:

Dr. Lippai László, tanszékvezető egyetemi docens, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségpszichológia és Mentálhigiéné Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport

Dr. Beke Szilvia, dékánhelyettes, tanszékvezető főiskolai tanár, Gál Ferenc Egyetem, Egészség- és Szociális Tudományi Kar, Gyula

A Sarkadi Egészségfejlesztési Iroda tapasztalatai a további hatékony prevenció érdekében

Debreczeni Lajos¹, Dr. Beke Szilvia², 1. Sarkadi Kistérségi Járóbeteg Szakellátó Központ; Gál Ferenc Egyetem; Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Doktori Iskola; 2. Gál Ferenc Egyetem, Egészség- és Szociális Tudományi Kar, Gyula

A kognitív zavarok és a demencia korai felismerését támogató szoftver alkalmazási lehetőségei a diagnosztikában és a prevencióban

Gelencsér Zoltán¹, Simonová Erika², Varga László³, Dr. Sátori Mária⁴, 1. Netis Informatikai Zrt; 2. ALSAD Medical Kft., 3. Netis Informatikai Zrt., 4. S-Medicon Kft.

Az új egészségkonceptiókról Aaron Antonovsky szalutogeneziséből Machteld Huber dinamikus egészség-fogalmáig és potenciális jelentőségükről egy betegközpontú egészségügy kialakításában

Dr. Kapócs Gábor, Észak-budai Szent János Centrumkórház, Budai Lelki Egészség Centrum, Pszichoterápiás Rehabilitációs Nappali Kórház

Gyógyító kert a mentális egészségért: részvételi tervezés egy mentális betegségeket gyógyító magyarországi intézményben

Dr. Lazányi Orsolya¹, Dr. Pataki György¹, Farkas Gabriella², Pántya Beáta¹, Réthy Katalin², Dr. Szilvácsku Zsolt^{1,3}, Takács Gábor², 1. ESSRG Nonprofit Kft., 2. Magház Egyesület, 3. Respect Tanácsadói Közösség

Akut koronáriszindrómán átesett betegek lipidcsökkentő kezelésének elemzése. Mik az alacsony LDL-koleszterin célérték elérés okai?

Szendrei-Lódi Rita^{1,2}, Dr. habil. Márk László¹, Dr. Beke Szilvia², 1. Békés Vármegyei Központi Kórház, Pándy Kálmán Tagkórház, Kardiológiai Osztály, Gyula; 2. Gál Ferenc Egyetem, Egészség- és Szociális Tudományi Kar, Gyula

A budapesti kórházak beteg- és népegészségügyi jelentősége

Takácsné Zajacz Vera, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet, Kert- és Szabadtertervezési Tanszék

E) Szintérspecifikus egészségfejlesztés – köznevelés és felsőoktatás

1051-es terem

Szekcióelnökök:

Dr. Mihálka Mária, főiskolai docens, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségszociológia és Életmód Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport

Dr. Vitrai József, főszerkesztő¹, elnök², tudományos munkatárs³, 1. Multidiszciplináris Egészség és Jólét Folyóirat; 2. Magyar Népegészségügy Megújításáért Egyesület; 3. Széchenyi István Egyetem, Egészség- és Sporttudományi Kar, Szülészeti és Nőgyógyászati Tanszék, Győr; 4. MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport

PotePillars Well-Being koncepció a Pécsi Tudományegyetem Orvostudományi Karán

Dr. Gács Boróka, *Dr. Varga Zsuzsanna*, Pécsi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar Magatartástudományi Intézet

Érzékenyítő jó gyakorlat hatásának mérése egészségügyi és szociális ágazati képzésben résztvevő tanulók körében

Horváth Réka^{1,2}, *Bartha Anna*^{1,2}, *Zsadányi Noémi*^{1,2}, *Jádi Dorottya*¹, *Pázmány Viktória*¹,
1. Debreceni Egyetem, Egészségtudományi Kar, Védőnői Módszertani és Prevenációs Tanszék; 2. Egészségügyi gondozás és prevenció alapszak, védőnő szakirány

A társas támasz, mint érték cél megvalósulásának lehetőségei a stíluskommunikátor képzésben

Dr. Nádudvari Gabriella Erika, *Paizs Melinda Adrienn*, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségszociológia és Életmód Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport

Egy általános iskolai egészségfejlesztési program hatása a serdülők egészségmagatartására és jóllétére

*Dr. Nagy-Pénzes Gabriella*¹, *Dr. Vincze Ferenc*¹, *Víghné Arany Ágnes*², *Dr. Bíró Éva*¹,
1. Debreceni Egyetem, Általános Orvostudományi Kar, Népegészség- és Járványtani Intézet; 2. egészségügy tantervi szakértő

Lehet-e a felsőoktatásban kötelező önismereti foglalkozásokat tartani

Dr. Osváth Viola, Szél Alexandra, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségpszichológia és Mentálhigiéné Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport

Egy MÁS perspektíva. Speciális szükségleteken alapuló egészségfejlesztési intervenciók bemutatása

Pázmány Viktória, Jádi Dorottya, Kiss Orsolya, Barabás Ágota, Jávorné Dr. Erdei Renáta, Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar Védőnői Módszertani és Prevenációs Tanszék

16.30-17.00 – Plenáris záró szekció

Békési Imre terem

Szekcióvezetői összefoglalók

- Prof. emer. Benkő Zsuzsanna*, professzor emerita, Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségszociológia és Életmód Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport
- Dr. habil. Tarkó Klára*, intézetvezető, tanszékvezető főiskolai tanár, Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségszociológia és Életmód Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport
- Dr. Osváth Viola*, főiskolai docens, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségpszichológia és Mentálhigiéné Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport
- Dr. Gács Boróka*, tudományos munkatárs, Pécsi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar Magatartástudományi Intézet
- Dr. habil. Németh Balázs Bánk*, egyetemi docens^{1, 2}, mb. általános intézetigazgatóhelyettes², 1. Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Szakképzési, Felnőttképzési és Tudásmenedzsment Intézet, Művelődéstudományi Tanszék; 2. Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Humán Fejlesztési és Művelődéstudományi Intézet, Felnőttképzési és Képességfejlesztési Tanszék
- Dr. Koltai Zsuzsa*, adjunktus, tanszékvezető, Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Humán Fejlesztési és Művelődéstudományi Intézet, Művelődéstudományi Tanszék
- Dr. Lippai László*, tanszékvezető egyetemi docens, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségpszichológia és Mentálhigiéné Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport
- Dr. Beke Szilvia*, dékánhelyettes, tanszékvezető főiskolai tanár, Gál Ferenc Egyetem, Egészség- és Szociális Tudományi Kar, Gyula
- Dr. Mihálka Mária*, főiskolai docens, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségszociológia és Életmód Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport
- Dr. Vitrai József*, főszerkesztő¹, elnök², tudományos munkatárs³, 1. Multidiszciplináris Egészség és Jólét Folyóirat; 2. Magyar Népegészségügy Megújításáért Egyesület; 3. Széchenyi István Egyetem, Egészség- és Sporttudományi Kar, Szülészeti és Nőgyógyászati Tanszék, Győr; 4. MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport

A konferencia főszervezői:

Dr. habil. Tarkó Klára, intézetvezető, tanszékvezető főiskolai tanár, Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségszociológia és Életmód Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport

Dr. Vitrai József, főszerkesztő¹, elnök², tudományos munkatárs³, 1. Multidiszciplináris Egészség és Jólét Folyóirat; 2. Magyar Népegészségügy Megújításáért Egyesület; 3. Széchenyi István Egyetem, Egészség- és Sporttudományi Kar, Szülészeti és Nőgyógyászati Tanszék, Győr; 4. MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport

Dr. habil. Németh Balázs Bánk, egyetemi docens^{1, 2}, mb. általános intézetigazgató-helyettes², 1. Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Szakképzési, Felnőttképzési és Tudásmenedzsment Intézet, Művelődéstudományi Tanszék; 2. Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Humán Fejlesztési és Művelődéstudományi Intézet, Felnőttképzési és Képességfejlesztési Tanszék

Dr. Lippai László, tanszékvezető egyetemi docens, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségpszichológia és Mentálhigiéné Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport

Kapcsolattartó:

Galacné Kaló Tímea, tanácsos, intézeti munkatárs, mesteroktató

e-mail: konferencia.egeszsegfejleszt.es.jgypk@szte.hu

PLENÁRIS ELŐADÁSOK
[PLENARY PRESENTATIONS]

**Az SZTE Egyetemi Életvezetési Tanácsadó Központ tevékenységei
a hallgatók testi és lelki egészségének szolgálatában
[Activities of the Student Counselling Centre of the University of
Szeged in Service of Students' Physical and Mental Health]**

*Dr. Szenes Márta, Szegedi Tudományegyetem,
Egyetemi Életvezetési Tanácsadó Központ
marta@szenesem.hu*

Kulcsszavak [Keywords]: test és lélek párbeszéde, testi diszkomfort érzés, stresszkezelés, megküzdés [dialogue between body and psyche, physical discomfort, stress management, coping]

Absztrakt

Az előadás keretében be szeretném mutatni azt a szemléletet, illetve gyakorlatot, ahogyan az Egyetemi Életvezetési Tanácsadó Központ szakemberei fogadják a hozzánk forduló hallgatókat. A tanácsadásra jelentkező hallgatók jelentős részének lelki problémái, mint pl. a motivációhiány, a szorongás, a depresszió, a magányosság egyértelműen együttjárnak valamilyen testi diszkomfort érzéssel. Gyakran megjelenő probléma a megfelelő stresszkezelő módszerek hiánya, amely sűrűn vezethet pánikrohamokhoz. Az előadás rámutat a pszchoeducáció jelentőségére, ezen belül az öngondoskodás fontosságára, a kontroll és az önszabályozás szerepére a hétköznapi életvezetésben. A szemléltetést segítik az előadás keretében felvillantott rövid esetvinyetták is, amelyek pregnáns példák a test és a lélek párbeszédére, az eredményes megküzdésre.

Abstract

In the framework of the presentation, I would like to present the approach and practice with which the specialists of the University's Student Counselling Centre welcome students who come to us. The mental problems of a significant number of students applying for counselling, such as lack of motivation, anxiety, depression, loneliness, clearly involve some feelings of physical discomfort. A frequently occurring problem is the lack of appropriate stress management methods, which can often lead to panic attacks. The presentation points out the importance of psychoeducation, including the importance of self-care, the role of control and self-regulation in everyday life. The illustrator short case vignettes featured in the presentation are typical examples of the dialogue between body and psyche, and of effective coping.

Egészség és/vagy jóllét? Egy integratív jólléti modell egészségfejlesztési nézőpontból **[Health and/or Well-being? An Integrative Well-being Model from a Health Promotion Perspective]**

*Dr. Lippai László, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar,
Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségpszichológia
és Mentálhigiéné Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport*
lippai.laszlo.lajos@szte.hu

Kulcsszavak [Keywords]: Lalonde jelentés, népegészségügyi paradoxon, jólléti modell
[Lalonde Report, public health paradox, well-being model]

Absztrakt

A Lalonde Jelentésben körvonalazódó, majd az Ottawa Chartában kikristályosodó egészségfejlesztés társadalmi szervesülése az eredeti célkitűzésekhez képest csak részben valósult meg. A Lalonde Jelentés szerzői mutatják be először – adatokkal, érvekkel, tudományos elemzésekkel alátámasztva – azt a paradoxont, hogy még a fejlett nyugati társadalmak jó színvonalú egészségügyi ellátó rendszerei is csak korlátozottan képesek arra, hogy egy-egy társadalom egészségi állapotának javulását előmozdítsák, miközben a társadalom ezt a kérdést kizárólag az egészségügyi ellátó rendszer felelősségének tekinti.

Előadásunkban arra a kérdésre keressük a választ, hogy erre a paradoxonra jelenthet-e megoldást a jóllét fogalmának előtérbe helyezése az egészségfejlesztés szemléletében és gyakorlatában. Napjainkban egy új, a jóllétet előtérbe helyező WHO stratégia kibontakozását figyelhetjük meg, melyet olyan alapidokumentumok fémjeleznek, mint a Geneva Charter for Well-being, vagy a jóllét fejlesztésére iránymutatásokkal szolgáló globális jólléti keretrendszer. Érdeemes jobban szemügyre venni, hogy ez a jóllétet előtérbe helyező népegészségügyi kezdeményezés valóban újfajta választ jelent-e a korábbi stratégiák kihívásaira, vagy arra van inkább nagyobb esély, hogy új köntösben ugyan, de lényegében újratermelődnek a népegészségügyi paradoxonhoz kapcsolódó eddigi problémák.

Végül, a fentiek konklúziójaként, egy olyan jólléti modell alapjait vázoljuk fel, amely nemcsak az egészség és a jóllét kapcsolatának újszerű megközelítést teszi lehetővé, hanem az egészségfejlesztés társadalmi szervesülésének támogatása szempontjából is tanulságokkal szolgálhat.

Abstract

The social organisation of health promotion outlined in the Lalonde Report and later crystallised in the Ottawa Charter has only been partially realised compared to the original objectives. The authors of the Lalonde Report present for the first time, with data, arguments and scientific analysis, the paradox that even the good quality health care systems of developed Western societies have limited capacity to promote health improvement in a society, while society sees this issue as the sole responsibility of the health care system.

In this presentation we will explore whether the paradox can be resolved by bringing the concept of well-being to the forefront of health promotion approaches and practices. Today, we are witnessing the emergence of a new WHO strategy for well-being, marked by founding documents such as the Geneva Charter for Well-being and the Global Well-being Framework for Guidelines for the Development of Well-being. It is worth taking a closer look at whether this well-being-focused public health initiative is indeed a new response to the challenges of previous strategies, or whether there is a greater chance that it is a new incarnation of the problems associated with the public health paradox.

Finally, as a conclusion to the above, we outline the foundations of a well-being model that not only provides a novel approach to the relationship between health and well-being, but also offers lessons for supporting the social organicity of health promotion.

Köszönetnyilvánítás [Acknowledgement]

Az előadás elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta. [This presentation was supported by the Research Programme for Public Education Development of the Hungarian Academy of Sciences under Grant number SZKF-19/2021.]

Koncepció a 21. századi magyar népegészségügy megújítására: Lalonde megközelítésének újragondolása [A concept for renewing public health in Hungary in the 21st century: rethinking Lalonde's perspective]

*Dr. Vitrai József, Multidiszciplináris Egészség és Jólét Folyóirat;
Magyar Népegészségügy Megújításáért Egyesület; Széchenyi István Egyetem,
Egészség- és Sporttudományi Kar, Szülészeti és Nőgyógyászati Tanszék, Győr;
MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport
vitrai.jozsef@gmail.com*

Kulcsszavak [Keywords]: népegészségügy; rendszerszemlélet; részvételiség [Public health; systems thinking; participation]

Absztrakt

2022 végén különböző tudományos háttérrel rendelkező szakemberek a Népegészségügy 3.0 Egyesület felkérésére egy multidiszciplináris munkacsoportot alapítottak, hogy koncepciót dolgozzanak ki a hazai népegészségügy megújításához. A dokumentum szakmai véleményeztetése után véglegesített koncepciót a következő év végén tette közzé az Egyesület.

A koncepció kidolgozásához a szerzők áttekintették a hazai és nemzetközi tapasztalatokat és trendeket, megfogalmazták a koncepció elkészítésekor követendő alapelveket, és felvázoltak egy jövőképet. A lakosság egészségét döntően meghatározó, 12 tényező hatásrendszerét elemezve, illetve a hazai népegészségügy problémáit figyelembe véve megállapították, hogy öt célterületen az egészségügyi rendszer, a média, a döntéshozók, a köznevelés és a szakemberképzés területén érdemes beavatkozni. A célrendszerhez illeszkedően felvázolták a fő beavatkozási irányokat: A) korszerű szemléletnek megfelelő képzési anyagok kidolgozása, képzések megvalósítása; B) országos népegészségügyi intézményrendszer fejlesztése, kiterjesztése; C) kommunikációs kampányok megvalósítása; D) országos, köztes és helyi szintű egészségkoalíciók kezdeményezése, szakmai támogatása; E) beavatkozásokhoz illeszkedő szabályozási környezet kialakítása.

Összefoglalva: a koncepció két alapvetően új megközelítésre, a rendszerszemléletre és a részvételiségre épül. A népegészségügy célcsoportjának kizárólag a közösségeket tekinti, az egyénekre irányuló egészségmegőrzést, -fejlesztést és betegségmegelőzést az egészségügyi ellátás hatáskörébe utalja. A változtatások megvalósítói az érintettek képviselőiből álló egészségkoalíciók, amelyeket céljaik eléréséhez a népegészségügyi szervezetek szaktudással támogatnak. A népesség egészségének javítását célzó tevékenységek finanszírozása elsősorban a közösség saját, illetve a közösség által megszerezhető forrásokból történik, és így az államra döntően a népegészségügyi szervezeteknek az

egészségkoalíciók szakmai támogató tevékenységéhez szükséges anyagi források biztosítása hárul.

Abstract

At the end of 2022, at the request of the Public Health 3.0 Association, a multidisciplinary working group of experts with different scientific backgrounds was set up to develop a concept for the renewal of public health in Hungary. The concept, finalized after peer review, was published at the end of the following year.

To develop the concept, the authors reviewed national and international experiences and trends, formulated the principles to be followed in its preparation, and outlined a vision for the future. By analysing the impact of 12 factors that have a major impact on the health of the population and taking into account the problems of public health in the country, they identified five target areas for intervention: the health system, the media, decision-makers, public education, and training of professionals.

In line with the target system, the main lines of intervention were outlined: A) Development of training materials and implementation of training courses in line with modern approaches; B) Development and expansion of the national public health institutional system; C) Implementation of communication campaigns; D) Initiation and professional support of health coalitions at national, intermediate and local level; E) Development of a regulatory environment appropriate to the interventions.

To sum up, the concept is based on two fundamentally new approaches: a systems approach and a participatory approach. It sees communities as the sole target of public health and places health promotion, and disease prevention for individuals within the remit of health care. The agents of change are health coalitions of stakeholders, supported by the expertise of public health organizations to achieve their objectives. Activities to improve the health of the population are financed mainly from the community's resources or from resources raised by the community, and the State is therefore mainly responsible for providing the public health organizations with the financial resources needed to support the health coalitions' professional activities.

Köszönetnyilvánítás [Acknowledgement]

Az előadás elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta. [This presentation was supported by the Research Programme for Public Education Development of the Hungarian Academy of Sciences under Grant number SZKF-19/2021.]

Felnőttkori tanulás és egészségfejlesztés az Új Európai Felnőtt-tanulási Akcióterv és az UNESCO CONFINTEA VII tükrében

[The Role of EUGLOH Project in the Development of Health Promotion through University Lifelong Learning]

*Dr. habil. Németh Balázs Bánk, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula
Pedagógusképző Kar, Szakképzési, Felnőttképzési és Tudásmenedzsment
Intézet, Művelődéstudományi Tanszék; Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és
Társadalomtudományi Kar, Humán Fejlesztési és Művelődéstudományi Intézet,
Felnőttképzési és Képességfejlesztési Tanszék
nemeth.balazs@pte.hu*

Kulcsszavak [Keywords]: felnőttkori tanulás, minőség, egészség és jóllét, fenntarthatóság, participáció [adult learning, quality, health and well-being, sustainability, participation]

Absztrakt

Előadásunkban bemutatjuk az ENSZ Fenntarthatósági Célok (SDGs) között szereplő SDG4 – minőségi oktatás és az SDG3 – Egészség és jóllét témakörei közötti kapcsolatot a felnőttkori folyamatos tanulás összefüggésében, különös tekintettel az Új Európai Felnőtt-tanulás Akcióterv (NEAAL, 2021) és az UNESCO CONFINTEA VII ajánlásaira (UNESCO MFA, 2022).

Az előadás jelzi, hogy fontos szerepe lesz az olyan társadalmi platform-építéseknek, mint például a tanuló városok, tanuló közösségek fejlesztése. Ezek révén elismertté és közismertté válhatnak az egészség-, környezet- és közösség-fejlesztések olyan modelljei, melyekben olyan hatékony módszerek kapnak szerepet, melyek hozzájárulnak a probléma-alapú konstruktív, transzformatív tudásmegosztáshoz és készségfejlesztéshez. E tanulásértelmezési dimenziót pedig összekötjük az Európai Felnőttoktatási Társaság 2024. évi Felnőtt-tanulási Kiáltványában megjelenő alapelvekkel (EAEA, 2024).

Abstract

Our presentation will shortly discuss and bridge in between UN SDG4 on Quality Education and SDG3 on Good Health and Well-being through adult and lifelong learning in the scope of the New European Agenda on Adult Learning (NEAAL, 2021), and the recommendations of UNESCO CONFINTEA VII-MFA (UNESCO MFA, 2022).

This keynote reflection will underline that platform-building through learning cities and communities will play a significant role in getting effective forms of Health, Community and Environmental/Green development models receive better recognition and publicity in order to emphasize further enhancement of problem-based knowledge-transfers and skills developments with constructive and transformative methods of

teaching and learning. This particular dimension of reasoning upon health-promotion claims reference to the principles of the 2024 Adult Learning Manifesto of the European Association for the Education of Adults to connect in participation and performance as quality conditions for promoting health and well-being based on critical thinking and reflective learning amongst adults.

**A) Szekció: Az egészség és jóllét fejlesztése
a kockázatok szem előtt tartásával**
**[Section A: The Promotion of Health and Well-being
While Taking Risks into Account]**

A környezet táguló körei: az észlelt lakókörnyezet, a természettel való kapcsolat és a környezeti aggodalmak összefüggései

[Expanding circles of the environment: relationship between perceived naturalness of neighbourhood green spaces, connectedness to nature and climate concerns]

Horváth Mária Dóra^{1,2}, Mihók Barbara^{2,3}, Torma Zsófi Lili¹,

Sallay Viola¹, Martos Tamás¹

1. Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pszichológiai Intézet, Személyiség- Klinikai és Egészségpszichológiai Tanszék; 2. Environmental Social Science Research Group Nonprofit Kft, Budapest; 3. Szegedi Tudományegyetem, Gazdaságtudományi Kar, Ökológiai Közgazdaságtan Intézet
horvath.maria.dora@szte.hu

Kulcsszavak [Keywords]: klímaváltozással kapcsolatos aggodalmak, planetáris egészség, észlelt stressz, klímaadaptáció [climate change anxiety, planetary health, perceived stress, climate adaptation]

Absztrakt

A klímaaggodalom globálisan kimutatható növekedése szervesen összefonódik a természettel való kapcsolatunk és lakókörnyezetünk változásával. Kvantitatív kérdőíves kutatásunkban a planetáris egészség szemléleti keretében vizsgáltuk azt, hogy 1) milyen jelentőséggel bír a természetes környezet jelenléte és a természethez való kapcsolódás a Magyarországon élő felnőttek életében, valamint, hogy 2) e fenti tényezők milyen kapcsolatban állnak a mentális jólléttel és a klímaváltozással kapcsolatos aggodalmakkal.

Felmérésünkben 388 fő vett részt, 210 férfi és 178 nő, átlagéletkoruk 43,6 év (SD = 15,6) volt. A Climate Change Anxiety Scale segítségével mértük fel a klímaaggodalmat, és a Concerns for Environmental Issues skálát alkalmaztuk a környezeti válsággal kapcsolatos vélekedések feltárására, továbbá a Multidimensional Connection with Nature Instrument segítségével mértük fel a természethez való kapcsolódást (identitás, tapasztalat, filozófia szintjén). Alkalmaztuk továbbá az Észlelt Stressz Kérdőívet és az Élettel Való Elégedettség skálát is. A lakóhely környezeti jellemzőinek szubjektív értékelését az épített és természeti környezet arányára vonatkozó állításokkal vizsgáltuk. Eredményeink alapján a természettel való erősebb kapcsolat, valamint a lakókörnyezet természetközelsége magasabb élettel való elégedettséggel és alacsonyabb észlelt stressszel jár. A klímaváltozással kapcsolatos aggodalom együttjárást mutatott a természethez való kapcsolódással. A nők erősebb kapcsolódást élnek meg a természethez, mint a férfiak, az alapszintű végzettséggel rendelkező személyek erősebb kapcsolódást élnek át, mint a középszintű végzettségűek. Minél több időt tölt egy személy

egy átlagos hétvégi napon a természetben, és minél inkább természetközeli lakóhelyre vágyik, annál erősebb kapcsolódást él meg a természethez. A klímaváltozással kapcsolatos aggodalom tekintetében a fővárosban élők magasabb mértékű aggodalmat élnék át, mint a kisvárosban, faluban élők. Eredményeink gyakorlati beavatkozási pontok kialakítását segítik, melyek egyszerre segíthetik a klímaadaptációt és a klímaaggodalom kezelését a planetáris egészség védelmében.

Abstract

Increase in climate anxiety is intertwined with the change in our relationship with nature and our living environment, however, many elements of this entanglement are still unexplored. Within the framework of planetary health, in our quantitative survey, we aimed to explore 1) the importance of nature and nature-connectedness among adults in Hungary, and 2) how these above factors are related to mental well-being and climate change concerns. 388 people participated in our survey, 210 men and 178 women, their mean age was 43.6 years ($SD = 15.6$).

In our survey, we assessed climate anxiety using the Climate Change Anxiety Scale and explored perceptions related to the environmental crisis with the Concerns for Environmental Issues scale. Additionally, we measured the connection to nature through the Multidimensional Connection with Nature Instrument (at the levels of identity, experience, and philosophy). We also employed the Perceived Stress Scale and the Satisfaction with Life Scale. We examined the perceived naturalness of the neighbourhood area using the ratio of the built and natural environment.

Based on our results, a stronger connection with nature and higher perceived naturalness of the residential area are associated with higher life satisfaction, harmony, as well as with lower perceived stress. Concerns about climate change showed a positive correlation with the nature connectedness. Women experience higher nature connectedness than men, persons with a basic education experience a stronger connection than those with an intermediate education. The more time a person spends in nature on an average weekend day and the more they desire a place to live close to nature, the stronger their connection to nature is. In terms of concern about climate change, people living in the capital experience a higher degree of climate anxiety than people living in small towns and villages. Our results support the development of practical interventions, which can simultaneously support climate adaptation and the treatment of climate anxiety towards planetary health.

Köszönetnyilvánítás [Acknowledgement]:

A kutatást az NKFIH K 138372 számú projekt támogatta, mely az Innovációs és Technológiai Minisztérium Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, a K_21 pályázati program finanszírozásában valósult meg. Továbbá

az EKÖP-24-4 – Tudománnyal fel! Felsőoktatási Doktorvárományosi és Posztdoktori Kutatói Ösztöndíj (EKÖP-128). Az ESSRG-t az EU Horizont Európa programjában finanszírozott TRIGGER (GA. 101057739) projekt támogatja. [The research was supported by the project number NKFIH K 138372, funded by the Ministry of Innovation and Technology through the National Research Development and Innovation Fund, K_21 grant programme. In addition, EKÖP-24-4 – With science up! Higher Education Doctoral and Postdoctoral Research Fellowship (NEP-128). The ESSRG is supported by the TRIGGER project (GA. 101057739) funded by the EU Horizon Europe Programme.]

A korai kifizetés hatása az online szerencsejáték-viselkedésre [The impact of cash-outs on online gambling behaviour]

Kolumbán Pál¹, Dr. Szászi Barnabás Imre², Kolozsvári Márton³,

1. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Pszichológia
Doktori Iskola; 2. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai
Kar, Affektív Pszichológia Tanszék; 3. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai
és Pszichológiai Kar, Pszichológia szak

kolumbanpal99@gmail.com, szaszi.barnabas@ppk.elte.hu,
kolozsvarimarton@gmail.com

Kulcsszavak [Keywords]: korai kifizetés, szerencsejáték-viselkedés, megelőzés [cash out, gambling behaviour, prevention]

Absztrakt

A korai kifizetés (másnéven cash-out) egy olyan, gyakran használt funkció az online sportfogadási platformokon, amely lehetővé teszi a játékosok számára, hogy egy sportesemény vége előtt visszavonják megtett tétjüket, és ezáltal kilépjenek a játékból. Míg az ezzel kapcsolatos korrelációs vizsgálatok arra utalnak, hogy ez kockázatot jelenthet egyes játékosok számára, jelenleg nincs kísérleti bizonyíték, amely közvetlenül becsülné meg ennek hatását a szerencsejáték-viselkedésre. Erre vonatkozó adatok hiányában pedig a játékosok kiszolgáltatottak az online szerencsejáték szervezők döntéseinek.

Tanulmányunkban a korai kifizetés funkció közvetlen hatását vizsgáltuk egy előre regisztrált, randomizált, kontrollált kísérlet keretében egyetemi hallgatói mintán (N = 372), ezzel bővítve a kísérleti bizonyítékokat és támogatva a szerencsejátékokkal kapcsolatos potenciális ártalmak megelőzését. Online kérdőívünkben a résztvevők figyelmét 10 betűmásolásos próba- (captcha) feladattal ellenőriztük, kizárva a figyelmetlen egyéneket. Ezután mind a kísérleti, mind a kontrollcsoportnak 50 sporteseményt mutattunk be egy elterjedt szerencsejáték-oldalról, a hozzájuk tartozó szorzókkal, és megkértük a résztvevőket, hogy döntsenek: fogadnak-e vagy sem, és amennyiben igen, mekkora tétet hajlandóak feltenni sportfogadásra. Minden résztvevő egy 1000 forintos hipotetikus összeget tehetett fel, amelyet a captcha-k helyes kitöltésével „kerestek meg”. A kísérleti csoportban a korai kifizetés használatának lehetőségét is felkínáltuk.

Eredményeink szerint nem volt jelentős különbség a kísérleti és a kontrollcsoport között a fogadási hajlandóság, a szorzók kiválasztása és a megtett tét mértéke tekintetében. Eredményeink megkérdőjelezik a korábbi korrelációs eredményeket, és felvetik a kérdést, hogy a korai kifizetés funkció betiltása/korlátozása valóban hatékony eszköz lenne-e a káros szerencsejáték kialakulásának csökkentésére.

Abstract

Cash-out is a feature commonly used on online sports betting platforms, enabling players to withdraw their bet and exit the game before it concludes. While correlational studies suggest that this may pose risks for some players, there is currently no experimental evidence directly estimating this effect on gambling behaviour. To expand the experimental evidence and support the prevention of potential gambling-related harm, in our study we examined the direct effects of the cash-out feature through a preregistered randomized controlled experiment on an undergraduate student sample ($N = 372$).

In our online questionnaire, participants' attention was screened using 10 captchas, excluding inattentive individuals. After this, in both the experimental and the control groups were shown 50 sports events imported from a major gambling site along the corresponding odds, and they were asked to decide whether to place a bet and how much to wager. All participants placed a single bet using a hypothetical sum of 1000 HUF earned by completing the captchas correctly. In the experimental group the potential usage of cash out was additionally offered.

Our findings indicate no significant differences between the experimental and the control group in terms of betting willingness, odds selection and placed bet amounts. Our results question the conclusion of prior correlational findings and raise the question whether the banning of the cash-out option would be an impactful policy to decrease harmful gambling behaviour.

Az abortusz korlátozásának egészségszociológiai dimenziói – jogi eszközök a pro life – pro choice vita feloldására [Health Sociological Dimensions of Abortion Restrictions – Legal Tools to Resolve the Pro Life – Pro Choice Debate]

*Paizs Melinda Adrienn, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző
Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet,
Egészségsszociológia és Életmód Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport
paizs.melinda.adrienn@szte.hu*

Kulcsszavak [Keywords]: abortusz, alapjogi kollízió, pro choice – pro life, egészségsszociológia, jogszociológia [abortion, collision of fundamental rights, pro choice – pro life, health sociology, sociology of law]

Absztrakt

Az alapjogok kollíziója mindig egy nagyon problematikus kérdés mind jogi, mind szociológiai vonatkozásban. Két jog ütközése esetén az egyik fél jogai feltétlenül sérülni fognak, ezzel a jogtudomány művelői foglalkoznak is, azonban ezek a jogütközések a jogok természetéből fakadóan társadalmi visszhangot, reakciót is kiváltanak, kivétel nélkül, csak az intenzitás különböző. Várhatóan kisebb társadalmi megmozdulásra tarthat számot egy napi probléma kollíziója, mint két korlátozhatatlan jog ütközése. Utóbbi esetben tüntetéseket, petíciók indítását stb. is indíthatja egy olyan törvénymódosítás, amely kapcsolatban áll a problémás kérdéskörrel. A jogtudomány azonban ennek ellenére a szociológiai dimenziókkal általában nem, vagy csak alig foglalkozik, így a témám legfőbb relevanciáját ez adja.

Előadásomban a jogi környezet nemzetközi tendenciáinak bemutatása után azok viszonyát igyekszem meg bemutatni a szociológiai valósággal; kiindulva abból, hogy 1973-ban a Roe kontra Wade ügy eredménye alapján az abortuszhoz való jog szövetségi védelem alá került, ám az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága 2022-es döntése értelmében eltörölte a szóban forgó ügyben felállított alkotmányos jogot. Napjainkban a pro choice és pro life vitahangjaiban már-már elvesznek a probléma feloldásának azon lehetőségei, amelyek a megelőzésre fókuszálnak. Emellett szintén alig esik szó arról, hogy milyen hatásai vannak a tilalomnak a nők halandóságára, a mentális egészségükre, illetve a nem kívánt gyermek életesélyeire.

A prezentáció alapjául szolgáló jogösszehasonlító vizsgálat és médiaelemzés eredményeként felvázolom a lehetséges joggyakorlatokat, amelyeknek a köznevelésbe és a jogalkotásba való beépítése kívánatos lenne a vita feloldásához és az alapvető jogok védelmének átfogóbb megvalósulásához.

Abstract

The conflict of fundamental rights is always a very problematic issue, both in legal and sociological terms. In the event of a conflict between two rights, the rights of one of the parties will inevitably be violated, and this is something that legal scholars have been concerned with, but these conflicts of rights, by their very nature, also trigger social repercussions and reactions, without exception, only the intensity varies. It is to be expected that the collision of an everyday problem will cause less social uproar than the collision of two essential human rights. In the case of the latter, a change in the law that is linked to the problematic issue may also trigger demonstrations, petitions, etc. Despite this, however, the sociological dimension is generally not, or only barely, addressed in jurisprudence, and thus gives my topic its main relevance.

In my presentation, after presenting the international trends in the legal environment, I will try to show their relation to sociological reality, starting from the fact that in 1973, the right to abortion was federally protected as a result of *Roe vs. Wade*, but the US Supreme Court, in its decision of 2022, abolished the constitutional right established in that case. Nowadays, the possibilities of solving the problem by focusing on prevention are almost lost in the pro-choice and pro-life voices of debate. Alongside this, there is also little discussion of the impact of the ban on women's mortality, mental health and the life chances of an unwanted child.

As a result of the comparative law study and media analysis on which this presentation is based, I will outline possible good practices that should be incorporated into public education and legislation to resolve the debate and to achieve a more comprehensive protection of fundamental rights.

Köszönetnyilvánítás [Acknowledgement]

Az előadás elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta. [This presentation was supported by the Research Programme for Public Education Development of the Hungarian Academy of Sciences under Grant number SZKF-19/2021.]

Az idősödő társadalom adta nehézségek a munkaerőpiacon [The difficulties posed by an ageing society on the labour market]

*Pósa Gabriella, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar,
Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségszociológia és
Életmód Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport
posa.gabriella@szte.hu*

Kulcsszavak [Keywords]: öregedő társadalom, pozitív hozadékok, negatív következmények, munkahelyi egészségfejlesztés [aging society, positive benefits, negative consequences, workplace health promotion]

Absztrakt

Bevezetés: A fejlett országok globális társadalmi problémája az öregedő társadalom, ez komoly kihívás elé állítja az országok vezetőit. A népesség öregedése két fő okra vezethető vissza, a születéskor várható élettartam növekszik, és ezzel párhuzamban kevesebb gyermek születik. Az idősödő népesség aktivitásának meghosszabbítása nagy kihívást jelent gazdasági szempontból, fontos, hogy megmaradjanak a munkaerőpiacon.

Módszertan: szakirodalmak áttekintése és összefoglalása.

Elméleti megfontolások: Az aktív korú (18-65 éves) lakosság száma egyre csökken, ezen belül az arányok is változnak, az idősebb munkavállalók száma növekszik. A foglalkoztatás és a munkában töltött idő meghosszabbítása nemcsak országunkban, hanem Európában is komoly politika feladat. Az idősödő emberek miatt a munkahelyi biztonság és egészségvédelem még komolyabb figyelmet kap munkáltatói és kormányzati szinteken is. Az idősödésnek számos pozitív hozadéka van (például a bölcsesség, a munkatapasztalat, a szakértelem), amit lehet kamatoztatni a munka világában, Emellett számos negatív következménye is van az évek múlásának, ami elsősorban a funkcionális képességek hanyatlásában mutatkozik meg. Ezért létfontosságú, hogy még nagyobb figyelmet összpontosítsanak a munkahelyi egészségfejlesztésre, ezzel is nagyobb teret adva a munkaképesség megőrzésének, amit nem az idősödéssel kell megkezdeni, hanem a munkaerőpiacra belépéssel egy időben. A munkahely vitathatatlan terepe lehet annak, hogy a munkavállalót sarkallja és segítse az egészséges életmód kialakításában és abban, hogy részt vegyen olyan tevékenységekben, amelyek a fizikai hanyatlást megelőzhetik.

Összegzés: Az időskorúak számának gyarapodása a társadalomban hatást gyakorol a nyugdíjki fizetésekre és a szociális hálózatra, az egészségügyi ellátórendszerben is nagyobb anyagi ráfordítást igényelnek, és ezen korosztály megjelenése, maradása a munkaerőpiacon a munkahelyek átalakítását igényelheti. Összességében láthatjuk, hogy nagyon komoly stratégiát igényel az, hogy a felmerülő nehézségekre megoldást

találjunk, találjanak a vezetők. Ha ennek jelentőségét felismerik, akkor abból minden korosztály profitálhat.

Abstract

Introduction: the ageing society is a global social problem in developed countries and a major challenge for their leaders. The ageing of the population can be attributed to two main factors: increasing life expectancy at birth and fewer children being born. Extending the activity of an ageing population is a major economic challenge and it is important to keep people in the labour market.

Methodology: literature review and summary.

Theoretical considerations: the working-age population (18-65 years-old) is shrinking and the proportions are changing, with the number of elderly workers increasing. Employment and working longer is a major policy challenge not only in our country but also in Europe. The ageing population means that occupational safety and health is receiving even more attention at both employer and government level. Ageing has many positive benefits that can be put to good use in the world of work, such as wisdom, work experience and expertise. There are also a number of negative consequences of ageing, mainly in the form of a decline in functional abilities. It is therefore vital to focus even more attention on health promotion at the workplace, thereby giving greater scope to maintaining working capacity, which should not begin with ageing but at the same time as entering the labour market. The workplace can be an undisputed setting in which to encourage and help workers to adopt healthy lifestyles and to participate in activities that can prevent physical decline.

Summary: The increase in the number of elderly people in the society will have an impact on pension payments and social safety nets, they will also require more financial input in the health care system, and the emergence and retention of this age group in the labour market may require a restructuring of jobs. Overall, we can see that finding solutions to the difficulties that arise will require a very serious strategy on the part of leaders. If the importance of this is recognised, all age groups can benefit!

Köszönetnyilvánítás [Acknowledgement]

Az előadás elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta. [This presentation was supported by the Research Programme for Public Education Development of the Hungarian Academy of Sciences under Grant number SZKF-19/2021.]

Az egészséges életmód megalapozásának kihívásai autizmus spektrum zavarok diagnózis esetén

[The challenges of establishing a healthy lifestyle in case of people diagnosed with autism spectrum disorders]

*Trixler Bettina¹, Dr. Tigyi Zoltánné Dr. habil. Pusztafalvi Henriette²,
1. Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Kar, Egészségtudományi Doktori
Iskola; 2. Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Kar, Egészségbiztosítási
Intézet, Egészségfejlesztési és Népegészségügyi Tanszék
trixler.bettina@gmail.com*

Kulcsszavak [Keywords]: autizmus spektrum zavarok, szolgáltatások, egyenlőtlenségek, nehézségek [autism spectrum disorders, services, inequalities, difficulties]

Absztrakt

Az autizmus spektrum zavarok változatos tüneti képe és támogatási igénye miatt a szolgáltatások igénybevétele jelentős nehézségekbe ütközhet. Az akadályok részben determinálják az érintett jóllétét, és egészségi állapotára is kihatással lehetnek. Kvalitatív vizsgálatunk célja volt feltárni a családok által tapasztalt akadályokat az egészségügyi ellátás és a nevelés, oktatás lehetőségei alapján.

Adatgyűjtés céljából saját szerkesztésű kérdőívet alkalmaztunk. Az Egészségügyi Tudományos Tanács Tudományos és Kutatásetikai Bizottságának (BM/31999-1/2023) etikai engedélye alapján 2023 decembere és 2024 februárja között felvételre került tíz interjú adatait kvalitatív tartalomelemzéssel dolgoztuk fel.

A gondviselők aggodalmaikat fejezték ki a sportolási tevékenységek igénybevételenek korlátozottsága miatt, amely feltételezéseik szerint a jövőben számtalan egészségügyi problémát előre vetíthet. A sztereotip étkezési szokásokra is markáns nehézségként utaltak. A környezet meg nem értettségéből eredő stresszt is komoly akadályként tárgyalták. Ezzel egyetemben az egészségügyi ellátás igénybevétele is számtalan ponton nehézségbe ütközött, az érintett családok negatív érzelmeket fogalmaztak meg legfőképp, azonban utaltak olyan szakemberekre is, akiktől figyelmet kaptak, és bizalommal mertek hozzájuk fordulni.

A populációra vonatkozóan jelen kutatásból nem tehetünk általános megállapításokat, azonban az egészséges életmód kialakításának kihívásaira rámutatnak az interjúk fiatakorban. A téma átfogó, egyéb aspektusokból történő vizsgálata szükségszerűnek mutatkozik az érintett személy és családja mindennapi terheinek mérséklése céljából.

Abstract

Due to the diverse symptoms and support needs of autism spectrum disorders, accessing services can be a significant challenge. Barriers can partially determine the

well-being and health of the person concerned. The aim of our qualitative study was to explore the barriers experienced by families in terms of access to healthcare, education and training.

A self-designed questionnaire was used to collect data. Data from ten interviews recorded between December 2023 and February 2024 under the ethical approval of the Medical Research Council (BM/31999-1/2023) were processed using qualitative content analysis.

The caregivers expressed concerns about the limited access to sporting activities, which they assumed could foresee numerous health problems in the future. Stereotypical eating habits were also pointed to as a marked difficulty. Stress from not understanding the environment was also discussed as a major barrier. At the same time, access to health care was also a source of many difficulties, with the families concerned expressing mainly negative feelings, but also referring to professionals who gave them attention and whom they had the confidence to turn to.

No general conclusions can be drawn from this research for the population, but the interviews highlight the challenges of developing a healthy lifestyle in adolescence. A comprehensive examination of the issue from other angles is necessary to reduce the daily burden on the individual and their family.

Köszönetnyilvánítás [Acknowledgments]: A kutatás lebonyolítása a Pécsi Tudományegyetem László János Doktorandusz Kutatói Ösztöndíj támogatása által valósult meg. Köszönettel tartozunk az Egészségtudományi Doktori Iskola támogatásáért. [The research was supported by the László János Doctoral Research Fellowship of the University of Pécs. We are grateful for the support of the Doctoral School of Health Sciences.]

B) Egészségfejlesztés minden életkorban
[Health Promotion in All Ages]

Egészségfejlesztés felnőttkorban, avagy mi motivál és mi tart vissza a fitt élettől

[Health Promotion in Adulthood, or What Motivates and What Holds You Back From a Fit Life]

Butor Klára¹, Nagy Márta²,

*1. Jóléti Kabinet, Kodolányi János Egyetem; 2. Fitt Magyarország Alapítvány
nagymarta@fima.hu*

Kulcsszavak [Keywords]: felnőttkori motiváció, egészséges életmód, adatgyűjtés, motivációs tényezők, társadalmi támogatás [adult motivation, healthy lifestyle, data collection, motivational factors, social support]

Absztrakt

A teljes fizikai, szellemi és szociális jóllét állapotának elérése érdekében az egyénnek képesnek kell lennie arra, hogy meg tudja fogalmazni, és meg tudja valósítani elképzeléseit, hogy megtalálja a megfogalmazódott szükségleteihez vezető, egészségét védő és a környezet védelmére is figyelő optimális megoldásokat, továbbá képes legyen arra, hogy saját belső akadályozó tényezőit felismerje, és azokon változtasson.

A Kodolányi János Egyetem és a Fitt Magyarország Alapítvány közös kutatásban méri fel az egyetem hallgatóinak egészséges életmódhoz való viszonyát. Célunk, hogy alaposan megismerjük a hallgatók fizikai és mentális jóllétének állapotát, az egészséges táplálkozási szokásokat, a mindennapi sportolási tevékenységeket, valamint a közösségi részvétel szerepét, belső attitűdjeiket és cselekvéseiket befolyásoló tényezőket.

Miért fontos ez a kutatás? Az egészséges életmód nemcsak az egyéni jóllét, hanem a társadalom egészének fejlődése szempontjából is lényeges. A hallgatók válaszai segítenek nekünk megérteni, hogyan járulhatunk hozzá a fizikai és a mentális egészség javításához, valamint a közösségi élet minőségének növeléséhez. Az eredményeket felhasználjuk a Fitt Magyarország Alapítvány egészséges életmódot támogató programjainak fejlesztéséhez, a Kodolányi János Egyetem tudományos kutatásaihoz, valamint az értékelést követően bővítjük a Szellemi és Fizikai fenntarthatóság kurzus témaköreit.

Anyag és módszerek: 9 témából álló kérdőív kitöltésére kértünk 1000 hallgatót a Kodolányi János Egyetemről, ami lehetővé teszi a nagy mintaszámú, kvantitatív adatok gyűjtését, valamint a motivációs és akadályozó tényezők széles spektrumának feltérképezését. Az adatgyűjtés során a kérdőívet a hallgatók összetételéből adódóan egy széles körű populáció körében alkalmazzuk, ami lehetővé teszi az adatok reprezentatív és részletes elemzését. Statisztikai módszerek segítségével azonosítjuk a legfontosabb motiváló és akadályozó tényezőket, és feltárjuk azok összefüggéseit, hogy mélyebb

betekintést nyerjünk az egészséges életmód fenntartásához szükséges támogatási stratégiák fejlesztéséhez.

Abstract

In order to achieve a state of complete physical, mental and social well-being, the individual must be able to formulate and implement their ideas, to find optimal solutions that meet their stated needs, protect their health and protect the environment, and be able to recognize their own internal obstacles and change them.

The János Kodolányi University and the 'Fitt Magyarország' (Fit Hungary) Foundation conduct joint research to assess the attitude of the university's students to a healthy lifestyle. Our goal is to thoroughly understand the state of students' physical and mental well-being, healthy eating habits, daily sports activities, as well as the role of community participation, factors influencing their internal attitudes and actions.

Why is this research important? A healthy lifestyle is important not only for individual well-being, but also for the development of society as a whole. Students' answers help us understand how we can contribute to improving physical and mental health and increasing the quality of community life. The results will be used for the development of the Fitt Magyarország Foundation's healthy lifestyle support programs, for the scientific research of the János Kodolányi University, and after the evaluation, we will expand the topics of the Spiritual and Physical Sustainability course.

Material and methods: We asked 1,000 students from the János Kodolányi University to fill out a questionnaire consisting of 9 topics, which enables the collection of a large sample of quantitative data and the mapping of a wide spectrum of motivational and hindering factors. During the data collection, the questionnaire is applied to a wide population due to the composition of the students, which enables a representative and detailed analysis of the data. Using statistical methods, we identify the most important motivating and hindering factors and explore their relationships in order to gain deeper insight into the development of support strategies for maintaining a healthy lifestyle.

Önsegítés a 21. században – mentális egészségfejlesztési lehetőségek az örökbefogadó szülők csoportjában

[Self-help in the 21st Century – Mental Health Promotion in the Adoptive Parents' Group]

*Kis Bernadett, Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar,
Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségpszichológia
és Mentálhigiéné Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport
kis.bernadett@szte.hu*

Kulcsszavak [Keywords]: önssegítő csoport, örökbefogadó szülők, egészségfejlesztés [self-help group, adoptive parents, health promotion]

Absztrakt

Az önssegítő csoportok a kölcsönös segítésre és egy speciális cél elérésére alakult önkéntes kiscsoportos struktúrák (Benkő, 2019). Ezen közösségek erősítése, önerőből való cselekvésük támogatása az egészségfejlesztés egyik kiemelt területe (Ottawa Charta, idézi Benkő és Tarkó, 2005). Az 1970-es évek első nagy önssegítő csoport boom-ja kapcsán az egyik leggyakrabban idézett oka és indoka az önssegítő csoportok létrehozásának a mentálhigiénés (pszichológiai, pszichiátriai) szolgáltatások elérhetetlensége, elburokratizálódása és költségigényessége volt, mely ezáltal magában hordozott egy antagonizmust a professzionális és az önssegítő rendszerek között. Újabban viszont Gartner (1997) és Norcross (2006) például úgy érvel, hogy az „önssegítő” és a „professzionális” ellátórendszerek egymást kiegészítő rendszereknek tekinthetők, és mivel a 2000-es évek óta az önssegítés forradalmát éljük, vagyis többen fordulnak önssegítő lehetőségekhez (könyvek, csoportok), mint professzionális segítőkhez, az önssegítéshez való viszony fejlesztése elengedhetetlen a segítő szakmák részéről. Javasataik között szerepel, hogy szakemberek kezdeményezzék az önssegítő csoportok megalakulását, vagy ők maguk facilitátorként vállaljanak szerepet azokban.

Az előadás a szerző sorstársként és facilitátorként szerzett tapasztalatait mutatja be az örökbefogadó szülők csoportjában. Az előadás kiter az örökbefogadásban érintett családok (várakozó és örökbefogadó) specifikus egészségfejlesztési szükségleteire, a csoport „jó gyakorlataira”, valamint arra, hogy a WHO egészségfejlesztési alapelvei (pl. a részvétel és felhatalmazás elve), hogyan valósulnak meg egy szakemberek által facilitált önssegítő csoportban.

Abstract

Self-help groups are small group structures of volunteers formed to help each other and to achieve a specific goal (Benkő, 2019). Strengthening these communities and

supporting them to act on their own is a priority area for health promotion (Ottawa Charter, in Benkő and Tarkó, 2005). In the context of the first big self-help group boom of the 1970s, one of the most frequently cited reasons and justifications for the creation of self-help groups was the unavailability, bureaucratization and costliness of mental health (psychological, psychiatric) services, which thus implied an antagonism between professional and self-help systems. More recently, however, Gartner (1997) and Norcross (2006), for example, argue that ‘self-help’ and ‘professional’ care systems can be seen as complementary and that, since the 2000s, we have experienced a revolution in self-help, with more people turning to self-help options (books, groups) than to professional helpers, developing attitudes towards self-help is essential for the helping professions. They suggest that professionals should take the initiative to set up self-help groups or act as facilitators themselves.

The presentation will present the author’s experiences as a foster carer and facilitator in a group of adoptive parents. The presentation will highlight the specific health promotion needs of families involved in adoption (expectant and adoptive), the “good practices” of the group and how WHO health promotion principles (e.g. the principles of participation and empowerment) are implemented in a self-help group facilitated by professionals.

Köszönetnyilvánítás [Acknowledgement]

Az előadás elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta. [This presentation was supported by the Research Programme for Public Education Development of the Hungarian Academy of Sciences under Grant number SZKF-19/2021.]

Hogyan előzhetjük meg a kiégést? [How Can We Prevent Burnout?]

*Dr. Mihálka Mária, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar,
Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségpszichológia és
Életmód Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport
mihalka.maria@szte.hu*

Kulcsszavak [Keywords]: kiégés, megelőzés, tanácsadás, módszerek [burnout, prevention, counselling, methods]

Absztrakt

Előadásom célkitűzése annak megjelenítése, hogy a kiégés vonatkozásában milyen megelőzési lehetőségeket azonosíthatunk. Az előadás során bemutatásra kerülnek az egyéni, szervezeti szinteken megvalósítható megelőzési stratégiák.

Módszer: A témakör szakirodalmi háttérének feldolgozása és elemzése.

Eredmények: Egyéni szinten figyelmet kell kapjon a hivatásválasztás motivációja, a szakmai én tudatos felépítése és a hatásos megküzdési technikák elsajátítása (Mihálka, 2022). A pszichológiai immunkompetencia (Oláh, 2005) és a védőfaktorok erősítése (Szicsek, 2004), mint például: relaxáció, kognitív-viselkedésterápia, stresszmenedzsment, mindfulness, új információs technológiák (Szényei és mtsai, 2015), a hatékony coping stratégiák folyamatos bővítése is megoldást jelenthet. Kiemelt fontosságú a társas támogatás megélése. Központba kell kerülnie a pszichológiai, mentálhigiénés tanácsadáson, az esetmegbeszélésen, szupervízió, továbbá a célzott igényekre reflektáló tréning jellegű foglalkozásokon való részvételnek (Mihálka, 2022). Elengedhetetlen a stabil hit- és értékrendszer, a megfelelő minőségű és mennyiségű pihenés, a rekreációs tevékenységek és a fizikai aktivitás (Czeplédi és Tandari-Kovács, 2019), a szabadságok, a szabadnapok kivétele. Szervezeti szinten szükséges a munkahelyi környezet alacsonyabb stressz-szintűvé alakítása, a világos szerepleírások, szabályok, feladatok, határkijelölések megteremtése, valamint a kiégésre és a munkahelyi stresszre fókuszáló prevenciók és intervenciók beavatkozások alkalmazása (Mihálka, 2022).

Következtetések: A kiégés megelőzésében és kezelésében figyelmet kell fordítani a kiégés individuális, interperszonális, illetve szervezeti megközelítésére, a különböző megközelítések egyidejű elemzésének fontosságára.

Abstract

The aim of my presentation is to show what prevention options can be identified in relation to burnout. It will present prevention strategies that can be implemented at individual and organisational levels.

Methods: processing and analysis of the literature on the topic.

Results: At the individual level, attention should be paid to the motivation to choose a profession, the conscious construction of the professional self and the acquisition of effective coping techniques (Mihálka, 2022). The strengthening of psychological immunocompetence (Oláh, 2005) and protective factors (Szicsek, 2004), such as relaxation, cognitive-behavioural therapy, stress management, mindfulness, new information technologies (Szényei et al., 2015), and the continuous expansion of effective coping strategies can also be a solution. Experiencing peer support is of paramount importance. Attendance at psychological and mental health counselling, case conferences, supervision, and training sessions reflecting targeted needs should be a focus (Mihálka, 2022). A stable set of beliefs and values, adequate quality and quantity of rest, recreational activities and physical activity (Czeglédi and Tandari-Kovács, 2019), holidays and days off are essential. At the organisational level, it is necessary to make the work environment less stressful, to create clear role descriptions, rules, tasks, boundary setting, and to use preventive and intervention interventions focusing on burnout and work stress (Mihálka, 2022).

Conclusions: In burnout prevention and management, attention should be paid to individual, interpersonal and organisational approaches to burnout, and the importance of simultaneous analysis of different approaches.

Köszönetnyilvánítás [Acknowledgement]

Az előadás elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta. [This presentation was supported by the Research Programme for Public Education Development of the Hungarian Academy of Sciences under Grant number SZKF-19/2021.]

A gyermekvállalási attitűd érzelmi és tudatos tényezői [Emotional and conscious factors of childbearing attitudes]

*Dr. Mihálka Mária, Prof. emer. Benkő Zsuzsanna, Dr. habil. Tarkó Klára,
Dr. Mátó Veronika, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar,
Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet, Egészségpszichológia és
Életmód Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport
mihalka.maria@szte.hu, BenkoZsuzsanna@szte.hu, tarko.klara@szte.hu,
mato.veronika@szte.hu*

Kulcsszavak [Keywords]: gyermekvállalás, attitűd, tudatosság [childbearing, attitude, awareness]

Absztrakt

Célkitűzés: A gyermekvállalás fontos mérföldkő az egyének életében, a családalapítás a korábbi évszázadokban együtt járt a gyermekvállalással. Napjainkban ez nem egyértelmű, fiataljaink tudatosan döntenek a gyermektelen élet mellett. Előadásunkkal az a célkitűzésünk, hogy bemutassuk a megkérdezett fiatalok gyermekvállalással kapcsolatos érzelmi és tudatos viszonyulását.

Módszerek: Keresztmetszeti vizsgálatunkat a SZTE JGYPK hét alapszakán tanuló nappali tagozatos hallgatók körében (N=376) végeztük. A felmérés önkitöltős kérdőív alapján történt papír alapon, amely szociodemográfiai adatokra, a családi háttérre és a gyermekvállalási attitűdre vonatkozóan tartalmazott kérdéseket. Az adatok elemzését IBM SPSS Statistics 24 programmal végeztük.

Eredmények: A megkérdezett fiatalok többsége szeretne gyermeket, kettő vagy három gyermeket szívesen vállalna. A gyermekvállalást főként befolyásoló érzelmi tényezők például: a gyermekektől kapott szeretet, a gyermekneveléssel együtt járó öröm, a gyermekvállalás értelemadó szerepe, a gyermeknevelésből következő társas támasz megélése; a tudatos tényezők, mint például: az anyagi terhek, a lakhatási problémák, a gyermekszám eldöntése, az önállóságra nevelés. Az anyasággal és az apasággal kapcsolatos identitásról úgy gondolkodnak, hogy a gyermekvállalás mind a női, mind a férfi identitás természetes része, amelyre tudatosan készülni kell, de nem tartják kötelezőnek sem az anyai, sem az apai szerep vállalását.

Konklúzió: Hazánkban a rendszerváltás óta csökken a gyermekek születésének száma. A családalapítás és a gyermekvállalás társadalmi tradíció, ennek ellenére egyre nagyobb arányban találunk példát arra, hogy a fiatalok nem vállalnak gyermeket. A felmérés alapján a biztonságos érzelmi és tudatos jelenlét fontos, amelynek alapjait a stabil anyagi háttérben és az erős párkapcsolatban ragadhatjuk meg leginkább. A fiatalok gyermekvállalásának körülményeihez az egyéni, a családi és a társadalmi támogatásnak együttesen jelen kell lennie.

Abstract

Objective. Childbearing is an important milestone in the life of an individual, and in previous centuries, starting a family was associated with having children. Today, this is no longer clear-cut, with young people making a conscious decision to live childless. The aim of our presentation is to present the emotional and conscious attitudes of the young respondents towards having children.

Methods. Our cross-sectional study was conducted among full-time students (N=376) studying at seven bachelor degree courses of the University of Szeged, Juhász Gyula Faculty of Education. The survey used a paper-based self-completed questionnaire, which included questions on sociodemographic data, family background and attitudes towards childbearing. Data were analysed using IBM SPSS Statistics 24.

Results. The majority of young respondent would like to have children, two or three preferably. The emotional factors that mainly influence childbearing include: the love received from children, the joy of having children, the meaningfulness of having children, the experience of peer support that comes from having children; The conscious factors include: financial burdens, housing problems, deciding on the number of children, and learning to be independent. Identity in relation to motherhood and fatherhood is thought to be a natural part of both female and male identity, for which conscious preparation is necessary, but they do not consider it obligatory to assume the role of a mother or a father.

Conclusion. The number of children born in our country has been falling since the change of regime. Starting a family and having children is a social tradition, but despite this, there are more and more examples of young people not having children. According to the survey, a secure emotional and conscious presence is important, the fundamentals of which are best found in a stable financial background and a strong relationship. The conditions for young people to have children require a combination of individual, family and social support.

Köszönetnyilvánítás [Acknowledgements]

A vizsgálat elvégzését, az eredmények megismerését az EFOP-3.6.1-16-2016-00008 azonosító számú, 'Intelligens élettudományi technológiák, módszertanok, alkalmazások fejlesztése és innovatív folyamatok, szolgáltatások kialakítása a szegedi tudásbázisra építve' című projekt tette lehetővé.

Az előadás elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta. [The study was supported by the project EFOP-3.6.1-16-2016-00008 'Development of intelligent life science technologies, methodologies, applications and innovative processes and services based on the knowledge base of Szeged'. This presentation was supported by the Research Programme for Public Education Development of the Hungarian Academy of Sciences under Grant number SZKF-19/2021.]

Remény Projekt: a környezeti szakemberek mentális egészségvédelme a planetáris jóllét szolgálatában

[The HopeLab: Promoting Mental Health for Green Professionals to Support Planetary Well-being]

Mihók Barbara^{1, 2}, Balázs Bálint¹, Domokos Júlia¹, Szakál Diana¹, Horváth Mária^{1, 3}

1. Environmental Social Science Research Group Nonprofit Kft, Budapest; 2. Szegedi Tudományegyetem, Gazdaságtudományi Kar, Ökológiai Közgazdaságtan Intézet;

3. Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pszichológiai Intézet,

Személyiség- Klinikai és Egészségpszichológiai Tanszék

mihok.barbara@essrg.hu

Kulcsszavak [Keywords]: planetáris egészség, mentális jóllét, zöld szakemberek [planetary health, mental well-being, green professionals]

Absztrakt

A globális ökológiai válság és az emberi egészség közti kapcsolat a fenntarthatósági kutatások egyik legfontosabb témájává vált, amelyet a „planetáris egészség”, mint keretrendszer megjelenése is kísér. A mentális jóllét és a környezeti krízis kapcsolata kiemelt része a kutatásoknak. Míg a „laikus” polgárt is érinti a klímaváltozás és a biodiverzitás válság miatti aggodalom, vajon mi történik azokkal, akik a természeti értékek megőrzéséért vagy a környezeti válság megoldásáért dolgoznak, kutatnak?

Azok a szakemberek, kutatók, aktivisták stb., akik ezen a területen működnek (az ún. „zöld szakemberek”), a népesség átlagához képest jóval nagyobb arányban szembesülnek a környezeti, természeti állapotromlással, a társadalmi-ökológiai kihívásokkal. Ennek következtében az ezekkel kapcsolatos veszteség- és fenyegetettség-érzet még hangsúlyosabban érinti őket. A „zöld szakemberek” esetében közvetlenül a munkájukhoz köthető a környezeti krízis miatti stressz megléte, hiszen vizsgálódásuk, tevékenységük tárgya maga a szorongást, aggodalmat okozó környezeti válság. Ráadásul a környezeti ügyekkel foglalkozók sokszor úgy élhetik meg, hogy nincsen széleskörű társadalmi elköteleződés a megoldások irányába, így magányosnak vagy izoláltnak érzik magukat.

Egyre sokasodó számú kutatás tematizálja ezt a problémát, és érvel amellett, hogy kulcsfontosságú lenne a környezeti ügyekkel – vagyis a planetáris egészség védelmével – foglalkozó szakemberek mentális jóllétének támogatása. Prezentációnkban ezért a környezeti, természetvédelmi szakemberek mentális egészségvédelmének jelentőségét tematizáljuk, kutató csapatunk, az ESSRG Remény Projektjének ismertetésén keresztül. A Remény Projekt egyéni és csoportos reflexión alapuló közösségi mentálhigiénés folyamat, melynek fejlesztéséről és tanulságairól is beszámolunk, részben azzal a céllal, hogy a hasonló szervezetek, csoportok számára is inspirációt nyújtsunk a közösségi mentálhigiéné területén.

Abstract

The relationship between the global ecological crisis and human health has become one of the most important topics in sustainability research, accompanied by the appearance of “planetary health” as a framework. The relationship between mental well-being and the environmental crisis is a prominent part of the research. While the ‘lay’ citizen is also concerned about climate change and the biodiversity crisis, what happens to those who work and research to preserve natural values or address the environmental crisis?

Professionals, researchers, activists, etc., who work in this field (the so-called ‘green professionals’) face environmental and natural deterioration and social-ecological challenges at a much higher rate than the average population. As a result, the sense of loss and threat associated with these challenges affects them even more prominently. In the case of ‘green professionals’, the existence of stress due to the environmental crisis can be directly linked to their work, since the subject of their investigation and activity is the environmental crisis itself, which causes anxiety and concern. In addition, those dealing with environmental issues can often experience a lack of widespread social commitment to solutions, so they feel lonely or isolated.

An increasing number of researches thematize this problem and argue that it would be crucial to support the mental well-being of professionals dealing with environmental issues – that is, the protection of planetary health. In our presentation, we therefore thematize the importance of the mental health protection of environmental and nature conservation professionals, through the description of the Hope Project of our research team, ESSRG. The Hope Project is a community mental health process based on individual and group reflection. We present its development and the lessons learned, partly with the aim of inspiring similar organizations and groups.

Köszönetnyilvánítás [Acknowledgements]

Az ESSRG-t az EU Horizont Európa programjában finanszírozott TRIGGER (GA. 101057739) projekt támogatja. [The ESSRG is supported by the TRIGGER project (GA. 101057739) funded by the EU Horizon Europe programme.]

**C) A felnőttkori tanulás jelentősége az
egészségfejlesztésben: egészségnevelés,
élelmódtanácsadás, társas támasz. A Felnőttkori Tanulás
Elektronikus Európai Platformjával (EPALE) közös szekció
[The importance of adult learning in health promotion:
health education, lifestyle counselling, peer support.
Joint session with the Electronic Platform for Adult
Learning in Europe (EPALE)]**

**Társadalmi hidak és közös tanulás – egy részvételi
akciókutatási folyamat tapasztalatai**
**[Social Bridges and Collective Learning – Experiences from
a Participatory Action Research Process]**

*Dr. Berki Boglárka, Szegedi Tudományegyetem, Gazdaságtudományi Kar,
Ökológiai Közgazdaságtan Intézet
mereine@gmail.com*

Kulcsszavak [Keywords]: integráció, közös tanulás, társadalmi mobilitás, roma, akciókutatás [integration, collective learning, social mobility, Roma, action research]

Absztrakt

Az OECD országok közül jelenleg Magyarországon a legrosszabbak a (felfelé történő) társadalmi mobilitás esélyei (OECD, 2018). Ebben főleg strukturális okok játszanak szerepet, azonban megfigyelhető egyfajta kapcsolati bezáródás is, azaz, hogy általában nagyon kevés az interakció a különféle társadalmi osztályok között. Ez különösen igaz a mélyszegénységben élő, szegregált közösségekre. Ők jellemzően nem, vagy csak alig rendelkeznek osztályokon átívelő kapcsolatokkal (áthidaló és összekapcsoló társadalmi tőke). Etnikai törésvonalak mentén pedig még mélyebb lesz ez a távolság. Nem használunk közös tereket, nem barátkozunk egymással, a gyerekeink nem ugyanabba az iskolába vagy óvodába járnak, teljesen másképp töltjük el a szabadidőnket és így tovább, holott ezen társadalmi interakciók mentén számos integrációs mechanizmus indulhatna el a kapcsolódó szakirodalom és saját tapasztalataink alapján is. Összességében elmondható, hogy általában nincs lehetőségünk arra, hogy megismerjük egymás perspektíváját.

Egy több, mint 10 éve tartó részvételi akciókutatási folyamatnak köszönhetően (amelynek keretében napi szintű, bizalmi kapcsolatba kerültünk mélyszegénységben élő roma családokkal) az az egyik nagyon fontos tanulság, hogy ezeknek az áthidaló kapcsolatoknak különösen fontos szerepe lehet a társadalmi integrációban, azonban ezek az integrációs mechanizmusok nem lehetnek egyirányúak. Elsősorban ott jelenik meg az esély erre, ahol egy közös megértés, tulajdonképpen egy közös tanulási folyamat jön létre, amelyben a középosztály perspektíváját is szélesíteni kell. Az áthidaló és összekapcsoló társadalmi tőke létrejötte nemcsak az antiszegregációs beavatkozásokat teszi zökkenőmentesebbé (Berki, 2024), hanem lehetővé teszi az erőforrások megosztását, egymás elfogadását, a társadalmi kohéziót és számos esetben az intézményrendszerre jellemző anomáliák ellensúlyozását, ezen keresztül pedig az esélyt a társadalmi mobilitásra.

Abstract

Among OECD countries, Hungary currently has the worst prospects for (upward) social mobility (OECD, 2018). This is mainly due to structural factors, but there is also a noticeable form of relational closure, meaning that there is very little interaction between different social classes. This is especially true for segregated communities living in extreme poverty. These groups typically have little or no cross-class connections (bridging and linking social capital). Ethnic divides further deepen this distance. We don't use shared spaces, we don't make friends with one another, our children don't attend the same schools or kindergartens, we spend our free time differently, and so on. Yet, based on related literature and our own experiences, many integration mechanisms could arise from these social interactions. In general, we have no opportunity to understand each other's perspectives.

One of the key lessons learned from a participatory action research process that has been ongoing for over 10 years (during which we developed daily, trusting relationships with Roma families living in extreme poverty) is that bridging relationships can play a particularly important role in social integration. However, these integration mechanisms cannot be one-sided. The opportunity for this arises primarily where a shared understanding, in fact, a joint learning process is created, in which the perspective of the middle class must also be broadened. The creation of bridging and linking social capital not only makes anti-segregation interventions smoother (Berki, 2024), but it also enables the sharing of resources, mutual acceptance, social cohesion, and in many cases, counterbalances the anomalies characteristic of institutional systems, thereby creating opportunities for social mobility.

**A gerontagógia életmódot befolyásoló szerepe
a „tudatos idősödés” koncepcióban
[The Role of Gerontagogy in the Concept of 'Conscious Ageing'
to Influence Healthy Living]**

*Dr. Boga Bálint, belgyógyász, geriáter, onkológus főorvos
bbogamd@gmail.com*

Kulcsszavak [Keywords]: tudatos idősödés, aktív idősödés, gerontagógia [conscious aging, active aging, gerontagogy]

Absztrakt

A „tudatos idősödés” koncepciója az „aktív idősödés”, most általánosan elfogadott paradigma továbbfejlesztett, egyénre adaptált formája. Ennek szakszerűbb kivitelezéséhez a gyakorlatban nagymértékben hozzájárulhat a gerontagógia (non-formális formák, pl. harmadik kor egyeteme, szenior akadémiák, stb.) által nyújtott ismeretanyag.

Abstract

The Concept of 'Conscious Ageing' is an advanced form of the paradigm of Active Ageing adapted to individuals. Gerontagogy offers a profound set of knowledge to accomplish such a process and to meet the needs of senior citizens in learning for consciously arranged modes of life.

Egészség a diverzitásban és a diverzitás által **[Health in and through Diversity]**

*Dr. Hevesi Tímea Mária, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula
Pedagógusképző Kar, Szakképzési, Felnőttképzési és Tudásmenedzsment Intézet,
Művelődéstudományi Tanszék; Alkalmazott Pedagógiai Intézet, Gyógypedagógus-
képző Tanszék*
hevesi.timea.maria@szte.hu

Kulcsszavak [Keywords]: diverzitás, egészséges személyiségjegyek, fogyatékoság, jó gyakorlat [diversity, healthy personality traits, disability, good practice]

Absztrakt

Az egészséggel foglalkozó legújabb kutatások egyre jobban jellemzik azokat a mechanizmusokat, amelyekben a személyiségjegyek összefüggnek az egészséggel. Egy személy egészségét számos tényező meghatározza, melyben például fontos az egyén egészségmagatartása, társas kapcsolatai, környezetére adott reakciói (Murray és Booth, 2015). A diverzitás egyre több területen megjelenik társadalmunkban. A társadalomtudományok kulcsfogalmai közé tartozó diverzitáson érthetünk bármilyen dimenziót, amelynek alapján embereket, csoportokat különböztetünk meg (Dukic, 2021). Az egészséges személyiségjegyek erősítése a diverzitásban fogyatékosággal élő személyeknél az esélyegyenlőség megvalósulását segíti elő. Varga (2017) a diverzitásból következő szükségletek felismerésének és a rájuk való hatékony reagálás eredményének tekinti a különböző csoportok és egyének sikeres együttélését.

A kutatások egyik legfontosabb megállapítása és egyben ajánlása, hogy a szemléletformálás során a pozitív hozzáállás megerősítése, a negatív attitűdök átalakítása, az érzelmi bevonódás megteremtése segítheti (Fisher és Purcal, 2017; Tan et al., 2019) mind a többségi társadalom résztvevőinek, mind a fogyatékosággal élő személyeknek az attitűdváltozását.

Előadásomban egy jó gyakorlatot szeretnék bemutatni, melyet 2023. április 30-án valósítottunk meg az általunk szervezett SZTE JGYPK Esélyegyenlőségi Napjának keretében. Ennek a rendezvénynek a megvalósításában 20 szakember/oktató segítségével, összesen 120 közösségsszervező és gyógypedagógus hallgató vett részt, akik egyrészt szervezték, másrészt részt is vettek a programon. Szegedi általános és középiskolákból összesen 27 sajátos nevelési igényű fiatal, illetve civil szervezetektől és az SZTE Fűvészkertben dolgozó fiatal felnőttek által összesen 30 megváltozott munkaképességű személy vett részt a programon. A sajátos nevelési igényű fiatalok a JGYPK hallgatóival egy csapatban, együttes tevékenységeket valósítottak meg, míg a felnőtt, megváltozott munkaképességű fiatalok egyrészt az általuk készített termékeket árulták, másrészt érzékenyítő foglalkozást tartottak a résztvevő csapatoknak.

A rendezvény során célunk volt, hogy a hallgatóknak és a tipikustól eltérő fiataloknak és felnőtteknek az egészséges személyiségjegyei erősödjenek a szociális attitűdök, kompetens interperszonális viselkedés, örömképesség, produktivitás, integráltság és a kedvező énkép területein.

Abstract

Recent research on health is increasingly characterising the mechanisms by which personality traits are associated with health. A person's health is determined by a number of factors, including, for example, an individual's health behaviour, social relationships and reactions to the environment (Murray and Booth, 2015).

Diversity is becoming more and more prevalent in our society. Diversity is a key concept in the social sciences and refers to the dimensions by which we distinguish between people or groups (Dukic, 2021). Fostering healthy personality traits in people with disabilities promotes equal opportunities. Varga (2017) sees the recognition of needs arising from diversity and responding to them effectively as a result of the successful coexistence of different groups and individuals.

One of the most important findings and recommendations of the research is that reinforcing positive attitudes, transforming negative attitudes and creating emotional involvement in the process of attitude formation can help (Fisher and Purcal, 2017; Tan et al. 2019) to change the attitudes of both mainstream society participants and people with disabilities.

In my presentation I would like to present a good practice, which we implemented on 30 April 2023 in the framework of the Equal Opportunities Day organised by the University of Szeged, Juhász Gyula Faculty of Education. A total of 120 community organisers and special education students participated in the realisation of this event with the help of 20 professionals/teachers, who both organised and participated in the programme. A total of 27 young people with special educational needs from primary and secondary schools in Szeged and 30 young adults with disabilities from civil society organisations and the Botanical Garden of the University of Szeged participated in the programme. The young people with special educational needs worked in a team with students from the JGYFE on joint activities. The young adults with disabilities sold their products and gave sensitisation sessions to the participating teams.

Throughout the event, we aimed to strengthen the healthy personality traits of students and atypical youth and adults in the areas of social attitudes, competent interpersonal behaviour, enjoyment, productivity, integration and positive self-image.

Múzeumi tanulás a mentális és fizikai egészség szolgálatában [Museum Learning in the Service of Mental and Physical Health]

*Dr. Koltai Zsuzsa, Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészeti- és
Társadalomtudományi Kar, Humán Fejlesztési és Művelődéstudományi Intézet,
Művelődéstudományi Tanszék
koltai.zsuzsa@pte.hu*

Kulcsszavak [Keywords]: múzeumi tanulás, mentális egészség, fizikai egészség, jóllét
[museum learning, mental health, physical health, well-being]

Absztrakt

A múzeumok társadalomban betöltött szerepe napjainkra jóval túlmutat a tárgyi és szellemi örökség gyűjtésén, megőrzésén, kutatásán, kiállításokon és egyéb formában való bemutatásán. Az elmúlt évtizedekben a múzeumok kiállításai, programjai, kon és szolgáltatásai keresztül egyre változatosabb formában vállalják fel a társadalom szolgálatát. Amellett, hogy a múzeumok tudásközvetítő funkciója napjainkra olyan célokhoz rendelődik, mint a fenntarthatóság és a sokszínűség előmozdítása, az inkluzivitás biztosítása és a közösségek bevonása, az elmúlt években új trendként a múzeumok mind hangsúlyosabban jelennek meg, mint az egészségmegőrzésben, sőt, egészségügyi problémák kezelésében fontos szerepet betöltő intézmények. A múzeumi demencia programoktól kezdve, a stresszkezelést támogató tevékenységeken át, a traumák feldolgozását elősegítő múzeumi terápiás foglalkozásokig bezárólag számos, az egészség szolgálatában álló program és kezdeményezés jelent meg a világ múzeumaiban az elmúlt két évtizedben.

Az előadás mellett, hogy nemzetközi és hazai példák alapján felvázolja a mentális és fizikai jóllét múzeumi előmozdításának lehetőségeit és kurrens trendjeit, meghatározza az egészség megőrzését célzó múzeumi tanulási programok főbb típusait, specifikumait és jellemző módszereit.

Abstract

Nowadays, the role of museums in society goes far beyond the collection, preservation, research, exhibitions and other forms of presentation of tangible and intangible heritage. In recent decades, museums have served society in an increasingly diverse form through their exhibitions, programs and services. Today, the knowledge transfer function of museums is assigned to goals such as promoting sustainability and diversity, ensuring inclusivity and involving communities. In recent years, it can be defined as a new trend that museums appear more and more prominently as institutions playing an important role in the preservation of health and the treatment of health problems. From dementia programs in museums, through activities supporting stress

management, to museum therapy sessions that promote the processing of trauma, numerous programs and initiatives in the service of health have appeared in museums around the world in the last two decades.

Based on international and Hungarian examples, the presentation outlines the possibilities and current trends of promoting mental and physical well-being in museums, and defines the main types, specifics and typical methods of museum learning programs aimed at preserving health.

Az EUGLOH projekt szerepe a felsőoktatási lifelong learning révén támogatott egészségfejlesztés ösztönzésében

[The Role of EUGLOH Project in the Development of Health Promotion through University Lifelong Learning]

*Dr. habil. Németh Balázs Bánk, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula
Pedagógusképző Kar, Szakképzési, Felnőttképzési és Tudásmenedzsment
Intézet, Művelődéstudományi Tanszék; Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és
Társadalomtudományi Kar, Humán Fejlesztési és Művelődéstudományi Intézet,
Felnőttképzési és Képességfejlesztési Tanszék
nemeth.balazs@pte.hu*

Kulcsszavak [Keywords]: EUGLOH, egyetemi élethosszig tartó tanulás, egészség és jóllét, készségek, minőség [EUGLOH, university lifelong learning, health and well-being, skills, quality]

Absztrakt

Előadásunkban feltárjuk az SZTE részvételével zajló EUGLOH projekt egyik tematikus munkacsoportjában formált felsőoktatási lifelong learning akcióterv/action plan célkitűzéseit és annak a partner egyetemeken révén formált egészségfejlesztési együttműködésben megcélzott közös képzések kialakítását befolyásoló elemeit, különös tekintettel azok tartalmi, módszertani előmozdítására.

Figyelmet szentelünk a téma szempontjából meghatározó Új Európai Felnőtt-tanulási Akcióterv (NEAAL, 2021) és az UNESCO CONFINTEA VII – Marrakech Framework for Action (UNESCO, 2022) iránymutatásaira, különös tekintettel az Európai Felnőttoktatási Társaság (EAEA) 2024. évi Felnőtt-tanulási Kiáltványának a témához illeszkedő ajánlásaira (EAEA, 2024). Ezek együtt és külön is rámutatnak a fenntarthatósági célok között is a felsőoktatásnak a folyamatos tanulással fejleszthető transzverzális készségek minőségi fejlesztését érintő szerepére és missziójára tekintettel az egészség és jóllét kérdése kapcsán.

Abstract

Our presentation will shortly discuss and reflect to the goals and major elements of the Lifelong Learning Action Plan of EUGLOH partner universities in a designated working group so as to address structure, components of joint training offers in the area of Health Promotion regarding structures, content and methodological arrangements.

We will pay a good attention to some particular adult learning focused documents as the New European Agenda on Adult Learning (NEAAL, 2021), the UNESCO CONFINTEA VII – Marrakech Framework for Action (UNESCO, 2022) in the scope of the Manifesto on Adult Learning of the European Association for the Education

of Adults (EAEA, 2024). Referring to the promotion of health and well-being, those documents underline the role and mission of higher education, as part of sustainable development goal⁴, in the quality developments of transversal skills through continuous learning.

Lead for EcoJustice, az ökológiai igazságosság elterjesztése az iskolai vezetési kultúrában

[Lead for EcoJustice, Promoting Ecological Justice in School Leadership Culture]

*Takács Emőke, Solymosi József, ERI Hungary – European Research Institute
t.emoke@eri.net.in, solymosyjozsef@gmail.com*

Kulcsszavak [Keywords]: ökoigazságosság, természet, iskola, egészségfejlesztés, vezetési kultúra [ecojustice, nature, school, health promotion, leadership culture]

Absztrakt

Számos kutatás bizonyítja a környezeti válság tényére reagáló attitűd változás szükségességét, a korai életkortól induló, egész életen át tartó környezeti nevelés fontosságát.

A Lead for EcoJustice egy horvát, magyar, szlovén és szerb kutatóintézetek és iskolák részvételével megvalósuló ERASMUS projekt, amely az ökológiai igazságosság szemléletmódjának elterjesztését célozza, környezeti és kulturális értékek erősítésével, szerepvállalással, részvétellel egészséges környezetünk védelmének érdekében.

Az ökoigazságosság (EcoJustice) iskolai kultúrába való bevezetése a pedagógusok és az iskolai személyzet képzésével hiteles példát mutató módszerekkel hívja fel a figyelmet arra, hogy együtt kell élni a természettel, hiszen a természet biztosítja az életet, továbbá a társadalom jóléte nem biztosítható kollektív jóllét nélkül. Közös gondolkodásra sarkall a tanulókkal arról, hogy hogyan élhetünk méltányosan a bolygó erőforrás-kapacitásán belül, harmonikusan, egy sokszínű társadalomban.

Az iskolai történések új szemszögből való megközelítése közösségfejlesztő erővel bír, egészséges légkört teremt, hatva az iskolai környezet tágabb célcsoportjainak lelki egészségére. Közös tanulást, kompetenciameghatározást, trénerképzést és iskolai vezetők oktatását követően az iskolák saját terveiket végrehajtva vezetik be a szemléletmódot, amelyet egy önértékelési eszköz használatával követnek nyomon.

A közös tanulás fázisában lévő projekt számos új perspektivikus látásmóddal ismertette meg a résztvevőket (backcasting, biomimikri, nem-növekedés, bolygó-határai), mely követhető összefogáson alapuló mintát teremt, amivel mindenki saját kompetenciáján keresztül tehet (többet) a környezetért. Az egészségfejlesztés, egészségnevelés felnőttkori tanulás jelentőségére, életmódváltásra, kölcsönös tiszteletre, társas támaszt biztosít e projekt a kihívásokkal teli világunkban.

Abstract

A wealth of research demonstrates the need to change attitudes in response to the environmental crisis and the importance of lifelong ecological education from an early age.

'Lead for EcoJustice' is an ERASMUS project involving Croatian, Hungarian, Slovenian and Serbian research institutions and schools, which aims to spread an attitude of ecological justice by strengthening environmental and cultural values, empowerment and participation in order to protect our healthy environment.

The introduction of EcoJustice into school culture, through the training of teachers and school staff, will raise awareness of the need to live together with nature, as nature provides life, and the well-being of society cannot be ensured without collective well-being by setting an authentic example. It encourages students to think together about living equitably within the planet's resource capacity in harmony in a diverse society.

A new perspective on what is happening in schools, as facilitated by our project, has a community-building effect. It creates a healthy atmosphere and positively impacts the mental health of the wider school environment, fostering a sense of hope and optimism. Following shared learning, competency development, trainer training and school leader training, schools implement the approach through their plans and monitor them using a self-evaluation tool.

The project, which is in the mutual learning phase, has introduced participants to several new perspectives (backcasting, biomimicry, non-growth, planetary boundaries), creating a model of cooperation that can be followed, whereby everyone can do (more) for the environment through their own competences. Health promotion, health education for adult learning, lifestyle change, mutual respect, and peer support are essential in our challenging world.

**D) Egészségfejlesztő szemléletváltás az egészségügyi
ellátó rendszerben
[Health Promoting Attitude Change in
the Health Care System]**

A Sarkadi Egészségfejlesztési Iroda tapasztalatai a további hatékony prevenció érdekében **[Experiences of the Sarkad Health Promotion Office for Further Effective Prevention]**

Debreczeni Lajos¹, Dr. Beke Szilvia²,

*1. Sarkadi Kistérségi Járóbeteg Szakellátó Központ; Gál Ferenc Egyetem;
Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Doktori Iskola; 2. Gál Ferenc Egyetem,
Egészség- és Szociális Tudományi Kar, Gyula
dblajos@gmail.com, beke.szilvia@gfe.hu*

Kulcsszavak [Keywords]: egészségfejlesztés, egészségmagatartás, Egészségfejlesztési Iroda, életmód [health promotion, health behavior, Health Promotion Office, lifestyle]

Absztrakt

A Sarkadi járás 2013-ban jött létre, Békés megye észak-keleti határának szélén, Romániával határosan helyezkedik el, a járás székhelye Sarkad, 2012-ben a lakosság száma: 22 363 fő volt. A járáshoz 11 település tartozik.

2014-re hazánkban egy 61 egészségfejlesztési irodából (EFI) álló új egészségfejlesztési hálózat jött létre és kezdte meg működését. Több körös pályázati felhívásnak köszönhetően jelenleg 112 járásban működik EFI. A következő lépcsőfok 2018-tól egy újabb pályázatnak köszönhetően a lelki egészség funkció kialakítása, működtetése.

A szerzők az eredmények elemzéséhez Microsoft Excel programot használtak, valamint az Egészségfejlesztési Irodák számára létrehozott EFI Mátrix közös adatbázist.

Az Egészségfejlesztési Iroda eredményei között ki kell emelni, hogy a gyermektervezéstől az idősgondozásig teljes élethosszra kínál folyamatos szolgáltatásokat. A színterek között a közintézmények, a vállalkozások, a civil és egyházi szervezetek egyaránt megtalálhatóak. Az ingyenesség biztosítja a teljes járási lakosság számára az egyenlő hozzáférési lehetőséget. Az EFI Mátrix szoftvernek köszönhetően az elmúlt több, mint tíz év alatt összegyűjtött több tízezer rögzített szolgáltatási eset lekérhető és szűrhető. Jövőbe mutató eredmény, hogy számos olyan javaslatot sikerült megfogalmazni az országos EFI hálózat irányítása felé, amelyek mentén javulhatna az egyes irodákon keresztül a hálózat hatékonysága.

A kezdeti projektfolyamatok legfontosabb eleme a kapcsolatok kialakítása volt, és erre a bizalomra éveken keresztül méltónak kellett maradni. Az Iroda a rendkívüli makrogazdasági környezet, valamint a COVID ellenére is meg tudta őrizni a kapcsolati rendszereit, a kliensek bizalmát, a szakmai partnerek támogatását. Ezek a tények igazolják, hogy a Sarkadi Egészségfejlesztési Irodának nem csak múltja és jelene, hanem jövője is van.

Abstract

From the EFI point of view the Sarkad district was established in 2013, located on the northeastern border of Békés County, adjacent to Romania. Sarkad is the district's center, and in 2012, the population numbered 22,363. The district comprises 11 municipalities.

By 2014, a new health promotion network consisting of 61 Health Promotion Offices (EFI) was established in Hungary and began operating. Thanks to several rounds of grant calls, EFI offices now operate in 112 districts. The next step in 2018, made possible by a new grant, was the establishment and operation of a Mental Health function within these offices.

The authors used Microsoft Excel for data analysis and utilized the shared EFI Matrix database, which was created for the Health Promotion Offices. One of the key results of the Health Promotion Office is that it provides continuous services throughout the lifespan, from family planning to elderly care. The range of venues includes public institutions, businesses, and civil and religious organizations. The free services ensure equal access for the entire district population.

Thanks to the EFI Matrix software, data from tens of thousands of service cases recorded over more than a decade can be retrieved and filtered. A promising outcome is that numerous recommendations have been made to the national EFI network's management, which could enhance the efficiency of the network through individual offices.

The most crucial element of the initial project processes was building relationships, and maintaining the trust established during these years was essential. Despite the extraordinary macroeconomic conditions and the COVID pandemic, the Office successfully preserved its network of relationships, client trust, and professional partner support. These facts demonstrate that the Sarkad Health Promotion Office has not only a past and present but also a future.

A kognitív zavarok és a demencia korai felismerését támogató szoftver alkalmazási lehetőségei a diagnosztikában és a prevencióban [The Potential Applications of Software Supporting the Early Detection of Cognitive Disorders and Dementia in Diagnostics and Prevention]

Gelencsér Zoltán¹, Simonová Erika², Varga László³, Dr. Satori Mária⁴,
1. Netis Informatikai Zrt; 2. ALSAD Medical Kft., 3. Netis Informatikai Zrt.,
4. S-Medicon Kft.

gelencser.zoltan@netis.hu, erika.simonova@gmail.com, varga.laszlo@netis.hu,

Kulcsszavak [Keywords]: demencia, digitális viselkedési minták, diagnosztika, prevenció [dementia, digital behavioral patterns, diagnostics, prevention]

Absztrakt

Bevezetés: Magyarországon a demencia diagnózisának felállítása lassú és időigényes folyamat. Szűrésére jelen pillanatban helyi szinten nincsenek megfelelően kidolgozott rendszerek és stratégiák, és nincs olyan mesterséges intelligencia algoritmus sem, amelynek alapján a páciens digitális viselkedési mintáit figyelembe véve a demencia előjeleit korai fázisban is képesek lennénk megállapítani.

Módszerek: A PreDem nevű platformmal két PILOT-ot végeztünk. A PILOT-ok teljes időtartama (2021.09.01. – 2024.01.11.) során 43902 tesztadatot elemeztünk. A 259 aktív résztvevő a következő tesztekkel töltötte ki: SDMT típusú tesztek, Stroop-tesztek, memória és szójátékok.

Eredmények: Az elvégzett feladatok esetében egy egységes és normalizált értékelési rendszert dolgoztunk ki, amely lehetővé tette az egyes tesztek eredményeinek összehasonlítását. A résztvevőket 3 csoportba soroltuk. Az 1. populáció a feltételezhetően demens páciensek voltak (13932 tesztadat), a 2. vizsgált populációt diagnosztizált SM páciensek (16175 tesztadat) alkották, a 3. csoport a vélelmezhetően normál populáció volt (13795 tesztadat). Az első két populáció eredményeit viszonyítottuk a vélelmezhetően normál populáció eredményeihez. Jelentős különbség mutatkozott az első két vizsgált populáció és az egészséges populáció eredményei között. Ezt a különbséget jól mutatják majd az általunk bemutatott egyes csoportok eredményeinek sűrűségfüggvényei is. A vizsgált időszak jelentős tapasztalata, hogy a kognitív játékok rendszeres elvégzésével javulás érhető el a memóriazavarokkal és a feledékenységssel küzdők esetében.

Következtetés: A vizsgálat eredményei azt mutatják, hogy a PreDem platform értékes eszköz lehet a demencia korai felismerésében és megelőzésében. A platform a kognitív tesztek és a mesterséges intelligencia feldolgozásának kombinációja alapján sikeresen képes felismerni a demencia és a kognitív zavarok korai jeleit (90%-os

pontossággal). Ez a demencia korai diagnosztizálásához és kezeléséhez vezethet, ami javíthatja a betegek és családtagjaik életminőségét.

Abstract

Introduction: In Hungary, the process of diagnosing dementia is slow and time-consuming. Currently, there are no well-developed systems and strategies at the local level for screening, and there is no artificial intelligence algorithm that could determine early signs of dementia based on the patient's digital behavioral patterns.

Methods: Two PILOTs were conducted using the PreDem platform. Over the PILOTs' duration (2021.09.01.-2024.01.11), 43,902 test data were analyzed. The 259 participants completed SDMT-type tests, Stroop tests, and memory/word games.

Results: We established a unified system for task evaluation, facilitating cross-test result comparisons. Participants (n=43,902) were grouped into three categories: 1st – presumed dementia patients (13,932), 2nd – diagnosed MS patients (16,175), and 3rd – presumably normal population (13,795). Comparing the first two groups to the normal population revealed significant differences, vividly illustrated by density functions. A key finding is the substantial improvement in individuals dealing with memory disorders and forgetfulness through regular cognitive game performance.

Conclusion: Study results reveal the PreDem platform's potential as a valuable tool for early dementia detection and prevention. Combining cognitive tests and artificial intelligence, the platform can successfully identify early signs of dementia and cognitive impairment (90% accuracy), potentially leading to early diagnosis, treatment, and improved quality of life for patients and families.

**Az új egészségkoncepciókról Aaron Antonovsky szalutogeneziséből
Machteld Huber dinamikus egészség-fogalmáig és potenciális
jelentőségükről egy betegközpontú egészségügy kialakításában
[On New Concepts of Health, from Aaron Antonovsky's Salutogenesis
to Machteld Huber's Dynamic Concept of Health and Their Potential
Relevance for The Development of a Patient-Centred Health
Care System]**

*Dr. Kapócs Gábor, Észak-budai Szent János Centrumkórház, Budai Lelki Egészség
Centrum, Pszichoterápiás Rehabilitációs Nappali Kórház
gabor.kapocs@gmail.com; kapocs.gabor@lam.hu*

Kulcsszavak [Keywords]: salutogenezis, koherencia, dinamikus egyensúly [salutogenesis, coherence, dynamic balance]

Absztrakt

1979-ben Aaron Antonovsky a betegségek keletkezésének elméletével (patogenezis) szemben megalkotta a salutogenezis fogalmát és ezzel az egészség új koncepcióját. A potenciálisan károsító környezeti tényezők mellett is jó egészségnek örvendő, reziliens személyek vizsgálatával kialakította a koherencia összefoglaló fogalmát, ami a személynek saját magával és a világgal szemben tanúsított beállítódása. A koherencia annak mély belső átélése, hogy van helye és szerepe a világban és a társadalomban, hogy képes a kihívások megoldására és a vele történő események értelemteliek. Tényezői: 1/ komprehenzibilitás, 2/ menedzselhetőség, 3/ jelentőségteljesség. A munkatársai később ezt a három komponenst egy negyedikkel egészítették ki: 4/ érzelmi közelség: mennyire kötődik a személy másokhoz, mennyire érzi magát a közössége részének.

2011-ben publikálta Machteld Huber egy új, dinamikus egészség-koncepcióról szóló tanulmányát. Az új paradigma szerint az egészség egy folyamatosan változó, dinamikus egyensúly a lehetőségek és a korlátok között. Így pl. jelentheti a sikeres alkalmazkodást egy betegséghez, amikor az egyén képes lesz visszatérni a munkájához, részt venni közösségi tevékenységekben és korlátozottságai ellenére is egészségesnek érezni magát. Az új definíció szerint az egészség az egyénnek az őt érő társadalmi, fizikai és érzelmi kihívásokhoz történő alkalmazkodásra és önmaga menedzselésére való képessége, amely dinamikus jellegű, a funkcionális jelleget ragadja meg, és mérhető dimenziókon alapul. Az új paradigma az egyént többnek tekint, mint a betegségét és inkább az erősségeire és nem a gyengeségeire fókuszál. Az új egészségkoncepció 6 dimenziót ölel fel: 1/ testi funkciók, 2/ mentális és érzékszervi funkciók, 3/ spirituális és egzisztenciális dimenzió, 4/ életminőség, 5/ társadalmi és közösségi részvétel, 6/ mindennapi működés; és 32 egészség-indikátort használ.

Abstract

In 1979, Aaron Antonovsky created the concept of salutogenesis, a new concept of health, in contrast to the theory of the origin of disease (pathogenesis). By examining resilient individuals who remain in good health despite potentially damaging environmental factors, he developed the concept of coherence, which represents the attitude of a person towards himself and the world. Coherence is a deep internal experience of having a place and role in the world and in society, of being able to cope with challenges and of making sense of what happens to him or her. Factors: 1/ Comprehensibility, 2/ Manageability, 3/ Meaningfulness. His colleagues later added a fourth to these three components: 4/ emotional closeness: how connected the person is to others, how much they feel part of their community.

In 2011 Machteld Huber published a study on a new, dynamic concept of health. According to this new paradigm, health is an ever-changing, dynamic balance between opportunities and constraints. It can, for example, mean a successful adaptation to an illness, where an individual is able to return to work, participate in community activities and feel healthy despite limitations. The new definition of health is the ability of an individual to adapt to and manage social, physical and emotional challenges facing him or her, which is dynamic in nature, captures functional character and is based on measurable dimensions. The new paradigm sees the individual as more than their illness and focuses on strengths rather than weaknesses. The new concept of health uses 32 health indicators and encompasses 6 dimensions: 1/ physical functioning, 2/ mental and sensory functioning, 3/ spiritual and existential dimensions, 4/ quality of life, 5/ social and community participation, 6/ daily functioning.

Gyógyító kert a mentális egészségért: részvételi tervezés egy mentális betegségeket gyógyító magyarországi intézményben [A Healing Garden for Mental Health: Participatory Planning in a Hungarian Institution Treating Mental Illnesses]

*Dr. Lazányi Orsolya¹, Dr. Pataki György¹, Farkas Gabriella², Pántya Beáta¹, Réthy Katalin², Dr. Szilvácsku Zsolt^{1,3}, Takács Gábor², 1. ESSRG Nonprofit Kft., 2. Magház Egyesület, 3. Respect Tanácsadói Közösség
lazanyi.orsolya@essrg.hu, pataki.gyorgy@essrg.hu, gabriella.farkas@maghaz.hu, beata.pantya@essrg.hu, katalin.rethy@gmail.com, szzs.uni@gmail.com, t.banksiana@gmail.com*

Kulcsszavak [Keywords]: gyógyító kert, mentális egészség, valóságlabor, részvételi tervezés [healing garden, mental health, living lab, participatory planning]

Absztrakt

Ma már tudományos és gyakorlati bizonyítékok támasztják alá a természettel való kapcsolódás pozitív hatását az emberi jólétre, többek között a mentális egészségre. Az éghajlat egyre szélsőségesebbé válásának és a biológiai sokféleség drasztikus csökkenésének korában, amelyek együtt járnak a gazdasági, politikai és társadalmi bizonytalanságok növekedésével, olyan megoldásokat előnyös keresnünk, amelyek egyszerre segítik az emberi egészség javítását, és megakadályozzák a Föld ökológiai rendszerének további romlását. E javaslatok körébe tartoznak az ún. természetalapú megoldások, amelyek célja, hogy a természettel együttműködve hozzunk létre a közösségek fenntartható jólétét támogató gyakorlatokat. A természetalapú megoldások között kifejezetten a természet mentális egészségre gyakorolt kedvező hatására építenek a gyógyító kertek. A gyógyító kertek olyan élőhelyek, amelyekben a természet sokszínűségét használják föl tudatosan arra, hogy a mentális problémákkal küzdők jólétét javítsák.

Egy kertészeti szakembereket tömörítő civil szervezet, egy társadalomkutatásokkal foglalkozó nonprofit vállalkozás és egy mentális betegségeket gyógyító hazai intézmény együttműködésében, a COEVOLVERS Horizont Európa projekt finanszírozásában létrejött egy magyarországi Gyógyító Kert Valóságlabor. E valóságlabor egy olyan természetalapú megoldás megtervezését tűzte ki célul, amelyben a kórház kertjét gyógyító kertté alakítjuk át részvételi tervezés során. A közös alkotómunkában kiemelt szerepet kapnak a kórházban gyógyulók és dolgozók, a kórházkertben élő állat- és növényfajok igényei, valamint a szélesebb társadalmi és természeti környezet érdekei is.

A részvételi tervezés és a tervezéshez kapcsolódó intézményi elemzés során felszínre kerültek a természettel együttműködő megoldások kialakítását segítő tényezők, például az egészségügyi szakemberek személyes elköteleződése és a pozitív tapasztalatok megélése csakúgy, mint a gyógyító kertek kialakításának korlátai is. Ez utóbbiak közé

tartoznak többek között a részvételi tervezés és az egészségügyi szektor intézményi logikái közötti feszültségek, a természet pozitív hatásával kapcsolatos korlátozott ismeretek, az egészségügyi szektor finanszírozási és kapacitáshiánya. A valóságlabor munkája kísérleti terepét adja annak, hogyan tudunk közös akciókon keresztül változást elérni a kórházkert, mint gyógyító kert intézményesítésében, integrálva a kert különféle használatait a kórház szakmai (terápiás, gyógyító) és a mindennapi működésébe.

Abstract

Today, scientific and practical evidence proves the positive effect of connecting with nature on human well-being, including mental health. In the age of the climate becoming increasingly extreme and drastic declines in biodiversity, coupled with growing economic, political and social insecurities, it is beneficial to seek solutions that both help improve human health and prevent further deterioration of the Earth's ecological system. Such proposals include the so-called nature-based solutions: practices which aim to support the sustainable well-being of communities in collaboration with nature. Among nature-based solutions, healing gardens specifically build on the beneficial effect of nature on mental health. Healing gardens are habitats in which the diversity of nature is consciously used to improve the well-being of people suffering from mental problems.

A Hungarian Healing Garden Living Lab was established in collaboration with an NGO consisting of horticulture professionals, a non-profit enterprise dealing with social research and a Hungarian institution that cures mental illnesses, funded by the COEVOLVERS Horizon Europe project. The Living Lab aims to co-design a nature-based solution in which the hospital's garden is transformed into a healing garden via participatory planning. In the joint creative work, the needs of those recovering and working in the hospital, the animal and plant species living in the hospital garden, and the interests of the wider social and natural environment are all taken into account.

During the participatory planning and the related institutional analysis, on the one hand, elements which support the development of nature-based solutions within the Hungarian healthcare system were identified, for example, the personal commitment of health professionals and the positive lived experiences. On the other one, barriers of creating healing gardens were also explored. These include, among others, tensions between participatory planning and the institutional logics of the healthcare sector, limited knowledge about the positive impact of nature, and lack of funding and capacity in the sector. The Living Lab attempts to create a change and institutionalize the healing garden via joint actions integrating the various uses of the garden into the professional (therapeutic, healing) and everyday operation of the hospital.

Akut koronáriszindrómán átesett betegek lipidcsökkentő kezelésének elemzése. Mik az alacsony LDL-koleszterin célérték elérés okai? [Analysis of Lipid-Lowering Treatment in Patients with Acute Coronary Syndrome: What Are the Reasons for Achieving Low LDL Cholesterol Target Values?]

Szendrei-Lódi Rita^{1,2}, Dr. habil. Márk László¹, Dr. Beke Szilvia²,

1. Békés Vármegyei Központi Kórház, Pándy Kálmán Tagkórház, Kardiológiai Osztály, Gyula; 2. Gál Ferenc Egyetem, Egészség- és Szociális Tudományi Kar, Gyula
l.ryta91@gmail.com, dr.mark.laszlo@gmail.com, beke.szilvia@gfe.hu

Kulcsszavak [Keywords]: akut koronáriszindróma, LDL-koleszterin célérték elérés, adherencia, egészségyenlőtlenség [acute coronary syndrome, LDL cholesterol target achievement, adherence, health inequality]

Absztrakt

A magyar népesség egészsége kimagaslóan rossz, hazánkban a születéskor várható élettartam négy és fél évvel alacsonyabb az uniós átlagnál. A legtöbb halálesetet a szív- és érrendszeri betegségek okozzák. A kardiovaszkuláris prevencióban a lipidcsökkentésnek kitüntetett szerepe van. Minél nagyobb a kockázat, annál jelentősebb a terápiában rejlő kardiovaszkuláris nyereség. A kardiológiai gyakorlat egyik legnagyobb és legvulnerábilisabb betegcsoportja az akut koronáriszindrómán (ACS) átesettek. A lipidcsökkentő kezelés minőségét a célértékek elérésének arányával lehet mérni.

Békés vármegyében a gyulai invazív centrumban 2015-ben, 2017-ben és a COVID19 alatti egy évben az ACS miatt intervención átesett betegek az esemény után fél- és egy-éves célértékeléréseinek összehasonlítása történt. A „rég” 1,8 mmol/l LDL-C célértéket egy évnél 2015-ben 73%-ban, 2017-ben 54%-ban a COVID19-járvány alatt pedig 43%-ban érték el a betegek. Ez utóbbi évben a visszaesést a járvány okozta ellátási zavarokkal magyarázták. Az első két vizsgálat során az egy éves célérték elérési arány kisebb volt, mint fél évnél, de amikor ezen hiba feltárása után az orvosok figyelmet fordítottak erre, a COVID évben már javulás mutatkozott az egy éves eredményben a fél évvel korábbihoz képest.

Az elégtelen célértékelérés két legfőbb oka az orvosi inercia és a beteg adherencia. Az első javításának egyik útja az orvosok és az egészségügyi személyzet oktatása. Míg az utóbbi esetben elsősorban a kommunikációra kellene nagy hangsúlyt fektetni az egészségügyi rendszer egyes részei között, kiegészítve az ellátás hozzáférési egyenlőtlenség csökkentésével, továbbá fontos a hatékony betegedukáció, illetve megfelelő, érthető és szakszerű kommunikáció a kliens felé.

Abstract

The health of the Hungarian population is exceptionally poor, with the life expectancy at birth being four and a half years lower than the EU average. Cardiovascular diseases are the leading cause of death in Hungary. In cardiovascular prevention, lipid reduction plays a crucial role. The higher the risk, the greater the cardiovascular benefit of the therapy. One of the largest and most vulnerable patient groups in cardiology is those who have undergone acute coronary syndrome (ACS). The quality of lipid-lowering therapy can be measured by the rate of achieving target values.

Furthermore in Békés County, a comparison was made of the six-month and one-year target achievement rates of patients who underwent interventions due to ACS at the Gyula invasive center in 2015, 2017, and during one year of the COVID-19 pandemic. The 'old' target value of 1.8 mmol/L LDL-C was achieved by 73% of patients after one year in 2015, by 54% in 2017, and by 43% during the COVID-19 pandemic. The decline in the latter year was attributed to disruptions in care caused by the pandemic. In the first two studies, the one-year target achievement rate was lower than at six months, but after this issue was identified, doctors focused on it, and during the COVID year, there was improvement in the one-year results compared to six months earlier.

The two main reasons for inadequate target achievement were medical inertia and patient adherence. One way to improve the former is through the education of doctors and healthcare personnel. In the case of the latter, emphasis should be placed on improving communication between different parts of the healthcare system, reducing access inequalities in care, and providing effective patient education along with clear, professional communication with patients.

A budapesti kórházkertek beteg- és népegészségügyi jelentősége [The importance of Budapest's hospital gardens for patient and public health]

*Takácsné Zajacz Vera, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Tájépítészeti,
Településtervezési és Díszkertészeti Intézet, Kert- és Szabadtertervezési Tanszék
takacsne.zajacz.vera@uni-mate.hu*

Kulcsszavak [Keywords]: települési zöldhálózat, városi zöldfelületi rendszer, intézménykertek, népegészségügy, kórházkertek [municipal green network, urban green space system, institutional gardens, public health, hospital gardens]

Absztrakt

Az ókortól kezdve ismerünk kereteket, melyek a beteg emberek gyógyulását segítették. A kórházkertek tervezésénél a kezdeti betegközpontú, majd a dolgozóközpontú tervezést a XX. század végi és kortárs kutatások és tendenciák nyomán a városközpontú fejlesztések vették át. A fokozódó urbanizációs ártalmak (pl. egyre gyakoribb hőszegnapok, hőszigetek, villámárvizek) kompenzálására megnövekedett a városi zöldfelületek szerepe. A beszűkült, területhiánnyal küzdő települések a zöldfelületi, zöldhálózati fejlesztésükben a már meglévő, de a közösségi használat elől elzárt intézménykertek felé fordultak, így a történelmi fejlődés során a közösségi használat elől elzárkózó kórházkertek jelentősége a városklíma szabályozó és a városlakók jóllétét erősítő szerepük miatt megnőtt.

A hazai folyamatok azonban mást mutatnak, míg a nemzetközi kórháztervezési elvek és gyakorlatok a kertek gyógyító- és egészségmegőrző szerepére, valamint a városi zöldhálózati szerep erősítésére helyezik a súlyt, addig az elmúlt 50 évben a budapesti kórházkertek súlyos értékvesztése következett be. A sűrűn beépített, belvárosi kerületekben a kialakult beépítésre és városszövetre tekintettel az intézménykertek megnyitása lehet a zöldhálózat fejlesztés egyik útja. A fizikai akadályok és a mentális gátlások oldásával, megszüntetésével, új funkciók kialakításával a kórházkert használói nem csak a betegek, látogatók és a kórházban dolgozók lehetnek, hanem a városi lakosság számára is részlegesen feltárható ez az intézménykerttípus.

A kutatás feltárja, hogy a kórházkertek milyen népegészségügyi potenciállal rendelkeznek, zöldfelületük hogyan javítja a városklímát, kompenzálja az extrém városi klímaeseményeket, illetve a kertekben kialakítható funkciók miként segítik az emberek jóllétét, hogyan szolgálják a mindennapos passzív és aktív rekreációt.

Abstract

Since ancient times, we have known about frames that helped sick people to heal. In the design of hospital gardens, the initial patient-centred and then worker-centred design was taken over by urban-centred developments, following research and trends in the late 20th century and more recently. The role of urban green spaces has increased to compensate for the increasing urbanisation nuisances (e.g. more frequent heat waves, heat islands, flash floods). Municipalities with limited space have turned to existing institutional gardens, which are closed to community use, in the development of green spaces and green networks, and the importance of hospital gardens, which have historically been closed to community use, has increased because of their role in regulating urban climate and enhancing the well-being of the urban population.

However, Hungarian trends show otherwise: while international hospital design principles and practices emphasise the role of gardens in promoting health, and healing, and strengthening the role of the urban green network, the last 50 years have seen a serious loss of value of hospital gardens in Budapest. In the densely built-up inner-city districts, the opening up of institutional gardens could be one way of improving the green network, given the established built-up and urban fabric. By removing physical and mental barriers and creating new functions, the users of hospital gardens could be not only patients, visitors and hospital staff, but also the urban population.

The research will explore the public health potential of hospital gardens, how their green space improves the urban climate and compensates for extreme urban climate events, and how the functions that can be developed in the gardens can help people to feel well and provide for passive and active recreation on a daily basis.

**E) Színtérspecifikus egészségfejlesztés –
köznevelés és felsőoktatás
[Setting-specific Health Promotion –
Public and Higher Education]**

**PotePillars Well-Being koncepció a Pécsi Tudományegyetem
Orvostudományi Karán**
**[PotePillars Well-Being Concept at the Medical School,
University of Pécs]**

*Dr. Gács Boróka, Dr. Varga Zsuzsanna, Pécsi Tudományegyetem, Általános
Orvostudományi Kar Magatartástudományi Intézet
boroka.gacs@aok.pte.hu, zsuzsanna.varga@aok.pte.hu*

Kulcsszavak [Keywords]: PotePillars, Well-being koncepció, mentális egészség, testi jóllét, társas jóllét [PotePillars, well-being concept, mental health, physical well-being, social well-being]

Absztrakt

A PotePillars Well-Being koncepció a Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Karán (PTE ÁOK) egy átfogó stratégiai kezdeményezés, amelynek célja a hallgatók, az oktatók és a munkatársak testi, lelki és társas jóllétének elősegítése. Ez a keretrendszer azon az elven alapszik, hogy az egészséges és támogató környezet elengedhetetlen az akadémiai sikerhez és a személyes fejlődéshez. A koncepció olyan kulcsfontosságú területekre összpontosít, mint a mentális egészség, a testi jóllét és az egészséges életmód, valamint a közösségi és rekreációs terek kialakítása, amelyek elősegítik a közösségépítést a karon belül.

A koncepció alapelvein túl, előadásunkban bemutatjuk a Visegrádi Alap támogatásával a 2023/24-es tanév során megvalósított legfontosabb projekteket is, amelyek szervesen kapcsolódnak a PotePillars stratégiához. Ezek közé tartozik az egyetemi közösség átfogó mentális egészségi felmérése, egy mentorképzési program kidolgozása, valamint két Well-Being konferencia megszervezése. Ezek a kezdeményezések kulcsfontosságúnak bizonyultak a jóllét szerepének hangsúlyozásában az oktatási és szakmai környezetben, hozzájárulva a PTE ÁOK munkatársainak és hallgatóinak akadémiai és személyes fejlődéséhez.

A PTE ÁOK ezen holisztikus megközelítés révén arra törekszik, hogy új mércét állítson a felsőoktatásban, ahol a mentális, a fizikai és a társas jóllét az akadémiai és szakmai kiválóság mellett központi szerepet kap. Ez a koncepció más intézmények számára is modellként szolgálhat, amelyek közösségük átfogó jóllétét kívánják javítani.

Abstract

The PotePillars Well-Being concept at the University of Pécs, Medical School (PTE ÁOK), is a comprehensive strategic initiative designed to promote the physical, mental, and social well-being of students, faculty, and staff. This framework is rooted in

the belief that a healthy, supportive environment is essential for academic success and personal development. The concept emphasizes key areas such as mental health support, physical well-being initiatives, healthy lifestyle programs, and the creation of recreational spaces that foster a sense of community and collaboration within the faculty.

In our presentation, we will also highlight the major projects carried out under the Visegrad Fund grant during the 2023/24 academic year, which are integral to the PotePillars framework. These include a comprehensive mental health assessment of the university community, the development of a mentor training program designed to support both students and faculty, and the organization of two Well-Being Conferences. These initiatives aim to further embed well-being into the educational and professional environment, ensuring that the PTE ÁOK community thrives both academically and personally.

By implementing this holistic approach, PTE ÁOK aspires to set a new standard in higher education, where well-being is prioritized alongside academic and professional excellence. This concept also serves as a model for other institutions looking to enhance the overall well-being of their communities.

Érzékenyítő jó gyakorlat hatásának mérése egészségügyi és szociális ágazati képzésben résztvevő tanulók körében

[Measuring the Impact of a Sensitizing Good Practice among Students in the Health and Social Care Sector Training]

Horváth Réka^{1,2}, Bartha Anna^{1,2}, Zsadányi Noémi^{1,2},

Jádi Dorottya¹, Pázmány Viktória¹,

1. Debreceni Egyetem, Egészségtudományi Kar, Védőnői Módszertani és Prevenációs Tanszék; 2. Egészségügyi gondozás és prevenció alapszak, védőnő szakirány
hreka.2002@gmail.com, nusi.3abc@gmail.com, nzsadanyi66@gmail.com

Kulcsszavak [Keywords]: értelmi fogyatékos, kortárscsoport, Speciális Olimpia mozgalom, attitűd [intellectual disability, peer group, Special Olympics movement, attitude]

Absztrakt

Napjaink egyik nagy kihívása a társadalmi befogadás terén a fogyatékossgal élő személyek el- és befogadása a közösségekbe. Általában a negatív attitűdök meghatározzák minden populáció hozzáállását fogyatékos embertársaink iránt. Különösen az értelmi fogyatékossgal élő személyekkel kapcsolatban.

Az 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről szól, melyben a testi és lelki jóllét mellett kiemelkedik a szociális jóllét fogalma is, ezért 2023-ban a Speciális Olimpia mozgalom „Szállj be te is!” érzékenyítő programját több érintett bevonásával vittük be egészségügyi és szociális ágazati képzést nyújtó osztályokba. Fontosnak tartottuk az élményeket, ami szerintünk befogadóbbá teszi a fiatalokat.

A programot kiegészítettük egy hatásvizsgálattal. Célja volt, hogy felmérjük az érzékenyítő program eredményességét a segítő szakmára készülő fiatalok körében. A program előtt és 2 héttel utána kérdőívet töltöttek ki a résztvevők. Három egységből állt, melyek közül most az IDP kérdőív eredményeit szeretnénk bemutatni, mely alkalmas a személyek szemléletmódjának mérésére és a fogyatékossgal élő személyekkel szembeni magatartás többdimenziós mérésére.

Programunk abból a feltételezésből indult ki, hogy a személyes tapasztalás, a foglalkozás során megvalósuló spontán interperszonális kapcsolatok, a közvetlen kapcsolat a mássággal, a kortársakkal való azonosulás támogató hatással lesznek a résztvevő fiatalok értelmi fogyatékossgal élő személyek iránti szemléletére.

A kérdőíveket abból a szempontból vizsgáltuk, hogy mennyire mutatnak pozitív változásokat a kezdetekhez képest. Sikereségünket jelzi, hogy sok korábbi negatív értékelés is pozitívabba változott.

Tapasztalataink, eredményeink is azt mutatják, hogy a fiatalokkal végzett érzékenyítő munka hatással lehet a közösség működésére. A program megmutatta, hogy

mennyire fontos az érzékenyítés, illetve a diákok tudását a témában. Célunk, hogy több helyre eljusson a kutatásunk, és több intézményben jelen lehessünk.

Abstract

One of today's major challenges in social inclusion is the inclusion and integration of people with disabilities into communities. In general, negative attitudes determine the attitudes of all populations towards people with disabilities. Especially in relation to people with intellectual disabilities.

Act CLIV of 1997 is on Health Care, which highlights the concept of social well-being alongside physical and mental well-being, the Special Olympics movement 'Get into it!' was introduced in health and social sector training departments with the involvement of several stakeholders. We felt it was important to provide experiences that we believe will make young people more inclusive.

We complemented the programme with an impact assessment. The aim was to assess the effectiveness of the sensitisation programme among young people preparing for a helping profession. A questionnaire was completed before and 2 weeks after the programme. It consisted of three units, of which we would now like to present the results of the IDP questionnaire, which is a suitable measure of attitudes and a multi-dimensional measure of attitudes towards people with disabilities.

Our programme is based on the assumption that personal experience, spontaneous interpersonal relationships, direct contact with others, identification with peers, will have a supportive effect on the attitudes of the young people with intellectual disabilities.

The questionnaires have been analysed in terms of the extent to which they show positive changes compared to the beginning. Our success is indicated by the fact that many of the earlier negative evaluations have changed to more positive ones.

Our experience and results also show that sensitisation work with young people can have an impact on the functioning of the community. The programme showed the importance of sensitisation and the students' knowledge on the subject. Our aim is to reach more places and be present in more institutions.

A társas támasz, mint érték cél megvalósulásának lehetőségei a stíluskommunikátor képzésben

[The Potential of Peer Support as a Value Goal in Style Communicator Training]

*Dr. Nádudvari Gabriella Erika, Paizs Melinda Adrienn, Szegedi Tudományegyetem,
Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti
Nevelés Intézet, Egészségpszichológia és Életmód Tanszék;
MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport
nadudvari.gabriella.erika@szte.hu, paizs.melinda.adrienn@szte.hu*

Kulcsszavak [Keywords]: stíluskommunikáció, egészségfejlesztés, társas támasz [style communication, health promotion, peer support]

Absztrakt

Jelenünkben a válságok és a háborúk árnyékában radikális átalakulások tanúi lehetünk mind a gazdaságban, mind a munkaerőpiacon. Ezek az átalakulások hatással vannak az emberek életmódjára. E bizonytalanságokkal terhelt világban különösen fontos a felnőttek jóllétének, komfortérzésének növelése, amihez a felnőttkori tanulás hozzájárulhat (Kispálné Horváth, 2015). A felnőttkori tanulás révén az egyén nemcsak kulturális tőkére tesz szert, hanem társadalmi és kapcsolati tőkéje is növekedhet (Engler, 2012). A társas és a társadalmi tőke gyarapodásához nemcsak a hallgatótársakkal, hanem az oktatókkal kialakuló kapcsolati formák is hozzájárulhatnak (Engler, 2011).

Az SZTE JGYPK Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézetben működő, a hagyományok és a működőképes modellek, az emberi érintkezés művészetének közvetítésére vállalkozó Stíluskommunikátor szakirányú továbbképzési szak nagy hangsúlyt fektet az individuuum kimunkálására a nagy egész gyarapítása érdekében. Amennyiben a nagy egészből részesülünk, és azt egyénileg gyarapítjuk a nagy egész hasznára, megvalósulhat egy egyensúlyi állapot. A stíluskommunikátor képzés egyik érték célja a társas támasz megélésének biztosítása a képzésben résztvevő hallgatók számára. Kutatási beszámolónkban azt tűztük ki célul, hogy egy 2023 őszén, a stíluskommunikátorok körében végzett, többségében nyitott kérdésekből álló kérdőíves kutatás kvalitatív adatkorpuszának elemzése során feltárjuk, a társas támasz mely formáit élvezhették a megkérdezettek a képzés időszakában, illetve a képzés elvégzése után, és ez milyen hatással van az életükre.

Abstract

In the shadow of crises and wars, we are witnessing radical transformations in both the economy and the labour market. These transformations are affecting the way people live. In this world of uncertainties, it is particularly important to increase the

well-being and sense of comfort of adults, to which adult learning can contribute (Kispálné Horváth, 2015). Through adult learning, individuals not only gain cultural capital, but also social and relational capital (Engler, 2012). The growth of social and relational capital can be enhanced not only through the relationships with fellow students, but also through the relationships with teachers (Engler, 2011).

The Institute of Applied Health Sciences and Environmental Education at the University of Szeged, Juhász Gyula Faculty of Education, which is committed to mediating traditions and working models, the art of human interaction, operates the Style Communicator postgraduate specialist training course which places great emphasis on the elaboration of the individual to enrich the greater whole. If we benefit from the greater whole and enrich it individually for the benefit of the greater whole, a state of equilibrium can be achieved. One of the value objectives of the training as a style communicator is to provide a sense of peer support for the students in the training. In our research report, we set out to explore, through the analysis of a qualitative data corpus from an interview survey of style communicators conducted in the Autumn of 2023, the forms of peer support the interviewees experienced during the training period and after the training, and the impact this had on their lives.

Köszönetnyilvánítás [Acknowledgement]

Az előadás elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta. [This presentation was supported by the Research Programme for Public Education Development of the Hungarian Academy of Sciences under Grant number SZKF-19/2021.]

Egy általános iskolai egészségfejlesztési program hatása a serdülők egészségmagatartására és jóllétére

[Impact of a Primary School Health Promotion Programme on Adolescents' Health Behaviour and Well-Being]

Dr. Nagy-Pénzes Gabriella¹, Dr. Vincze Ferenc¹, Vighné Arany Ágnes², Dr. Bíró Éva¹,

1. Debreceni Egyetem, Általános Orvostudományi Kar, Népegészség- és Járványtani

Intézet; 2. egészségtan tantervi szakértő

penzes.gabriella@med.unideb.hu, vincze.ferenc@med.unideb.hu,

egtan01@gmail.com

Kulcsszavak [Keywords]: iskolai egészségfejlesztés, modellprogram, egészségmagatartás, jóllét [school health promotion, model programme, health behaviour, well-being]

Absztrakt

Az iskolák kulcsszerepet játszhatnak a serdülők egészségfejlesztésében, amihez a magyar jogszabályok elegendő teret biztosítanak számukra. Ezt a teret kihasználva 2008-ban egy egészségfejlesztési modellprogramot indítottak útjára egy debreceni általános iskolában. Vizsgálatunkban ezen iskolai egészségfejlesztési program hatását vizsgáltuk a tanulók egészségmagatartására és jóllétére.

Ahhoz, hogy az iskola egészségfejlesztési tevékenységének hatékonyságát értékelni tudjuk, az intervenció iskolája mellé egy karakterében nagyon hasonló kontroll iskolát vontunk be a vizsgálatunkba. 2017 és 2021 között minden 5. és 7. osztályos tanulót felkértünk, hogy vegyen részt a kérdőíves felmérésünkben, mely a tanulók egészségmagatartására és jóllétére fókuszált. A beavatkozás hatását egyváltozós és többváltozós logisztikus regressziós elemzésekkel számszerűsítettük.

Eredményeink azt mutatják, hogy azoknál a magatartásformáknál, ahol a tanulók személyes döntései nagyobb hatással bírnak (egészségtelen táplálkozás, dohányzás, képernyő előtti idő), az egészségfejlesztési program hatékonyabb volt. Azokra a magatartásformákra, ahol a családi háttér és a szülői befolyás erősebb volt (egészséges táplálkozás, testmozgás), az intervenciónak kisebb hatása volt. A 7. osztályos intervenció csoport diákjai körében az önértékelt egészség kedvezőbb képet mutatott.

Eredményeink összhangba hozhatóak a témában folytatott szisztematikus áttekintő tanulmányok következtetéseivel, miszerint az intenzívebb, hosszabb távú, több magatartásformát megcélzó iskolai egészségfejlesztési programok hatékonyak lehetnek a kedvező magatartásformák kialakítását illetően. A nagyobb hatékonyság érdekében érdemes lenne jól strukturált tanterveket és jól kidolgozott tananyagokat alkalmazni, valamint a tanárokat, a szülőket és a különböző helyi szervezeteket nagyobb mértékben bevonni az egészségfejlesztési tevékenységbe.

Abstract

Schools can play a key role in promoting health among adolescents, and Hungarian legislation gives them sufficient space to do so. In 2008, a model health promotion programme was launched in a primary school in Debrecen. The objective of our study was to examine the impact of this programme on students' health behaviour and well-being.

To evaluate the efficacy of the school's health promotion activities, a control school with a comparable profile to that of the intervention school was included in the study. All 5th and 7th grade pupils were invited to participate in the questionnaire-based survey between 2017 and 2021. The effect of the intervention was quantified using univariate and multivariate logistic regression analyses.

Our results show that for those behaviours where pupils' personal choices had a greater influence (unhealthy eating, smoking, screen time), the health promotion programme was more effective. For those behaviours where family background and parental influence were more pronounced (healthy eating, physical activity), the intervention had less impact. Self-perceived health was better in the 7th grade intervention group.

Our findings are in line with the conclusion of systematic reviews that more intensive, longer-term, multibehavioural school health promotion programmes can be effective in promoting positive behaviour. To be more effective, it would be worth using a well-structured curriculum, well-developed teaching materials and greater involvement of teachers, parents and various local organisations.

Lehet-e a felsőoktatásban kötelező önismereti foglalkozásokat tartani [Can Self-awareness Classes Be Compulsory in Higher Education]

*Dr. Osváth Viola, Szél Alexandra, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula
Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet,
Egészségpszichológia és Mentálhigiéné Tanszék; MTA-SZTE Egészségfejlesztés
Kutatócsoport
osvath.viola@szte.hu, szel.alexandra@szte.hu*

Kulcsszavak [Keywords]: felsőoktatás, önismeret, személyiségfejlesztés, csoportfoglalkozás [higher education, self-awareness, personality development, group session]

Absztrakt

A felsőoktatásban számos olyan képzés van, ahol a hallgatók önismeretének fejlesztése elengedhetetlen feltétele annak, hogy ők majd jó szakemberekké válhassanak. A segítő hivatásoknak alapvető jellemzője, hogy a személyiségünk a legfőbb „munkaeszközünk”, így annak csiszolása, fejlesztése elengedhetetlen a hivatásunk gyakorlásához. Az önismeret fejlesztésének egyik legkézenfekvőbb formája a csoportfoglalkozás, ahol a csoporttagok segíthetik egymást, visszajelzéseket adhatnak egymásnak, tapasztalatokat oszthatnak meg egymással.

Ugyanakkor felmerül a kérdés, hogy a felsőoktatásban lehet-e igazi személyiségfejlesztést végezni, hiszen az önismereti csoportoknak vannak olyan alapkövetelményei, amelyeket nem tudunk betartani a tanítási keretek között. Például az önismeretet nem lehet kötelezően végezni. Az ilyen csoportoknak alapfeltétele szokott lenni, hogy mindenki önkéntesen vesz részt benne, de ha ez egy tanóra keretében van meghirdetve, akkor már sérül az önkéntesség.

Előadásunkban azokat a kérdéseket járjuk körbe, hogy hogyan lehet mégis megvalósítani ezeket a csoportokat úgy, hogy ne sérüljenek a hallgatók érdekei, de mégis felkészítsük őket leendő hivatásuk gyakorlására.

A sajátélményű munka kezdetektől fogva része az egészségfejlesztő mentálhigiénikus szakemberek képzésének, és ha nagyobb hangsúlyt szeretnénk adni az egészségfejlesztésben a lelki egészségnek, akkor a leendő szakembereink képzésénél és az ő munkájuk során is ezek az alapvető szakmai-etikai dilemmák szintén felmerülnek majd.

Abstract

In higher education, there are many degree courses where the development of students' self-awareness is a prerequisite for them to become good professionals. A basic characteristic of the helping professions is that our personality is our main 'work tool', so its polishing and development is essential for the pursuit of our profession. One of

the most obvious ways of developing self-awareness is through group sessions, where group members can help each other, give each other feedback and share experiences.

However, the question arises as to whether true personal development can be carried out in higher education, since self-awareness groups have basic requirements that cannot be met in a teaching context. For example, self-awareness cannot be compulsory. The basic requirement for such groups is that everyone participates voluntarily, but if it is offered in the context of a lesson, then the voluntary nature of the group is compromised.

In our presentation we will explore the issues of how to implement these groups without harming the interests of the students, but still preparing them for their future profession.

Experiential work has been part of the training of health promoter, mental health promoter professionals from the very beginning, and if we want to place more emphasis on mental health in health promotion, then these fundamental professional-ethical dilemmas will also arise in the training and the work of our future professionals.

Köszönetnyilvánítás [Acknowledgement]

Az előadás elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta. [This presentation was supported by the Research Programme for Public Education Development of the Hungarian Academy of Sciences under Grant number SZKF-19/2021.]

Egy MÁS perspektíva. Speciális szükségleteken alapuló egészségfejlesztési intervenciók bemutatása **[Another Perspective. Presentation of a Special-Needs-Based Health Promotion Intervention Programme]**

Pázmány Viktória, Jádi Dorottya, Kiss Orsolya, Barabás Ágota, Jávorné Dr. Erdei Renáta, Debreceni Egyetem, Egészségtudományi Kar, Védőnői Módszertani és Prevenció Tanszék

pazmany.viktoria@etk.unideb.hu, jadi.dorottya@etk.unideb.hu,

Kulcsszavak [Keywords]: fogyatékoság, serdülőkori, egészségfejlesztés [disability, adolescence, health promotion]

Absztrakt

A DE-ETK Védőnői Módszertani és Prevenció Tanszék kutatási és társadalmi felelősségvállalási tevékenységében fogyatékosággal élő gyermekek és fiatalok, valamint családjaik egészségnevelését végzi. Az együttműködés egy gyakorlati megvalósulása ez a prevenció program, melynek keretében az előadásban szereplő intézmény egészségfejlesztő foglalkozások tartását kérte az iskola összes tanulója számára, fókuszba helyezve a társas kapcsolatokat.

Serdülőkori a személyiség sajátos változásokon megy keresztül, melynek következtében előtérbe kerülnek a kortárskapcsolatok. A hormonális változások hatására elindul a nemi érés, felerősödik a másik nem iránti érdeklődés. Ezért ez a kor az énkép és az identitás szenzitív időszaka. A projektben egy sajátos populáció a célcsoport, hiszen az iskola tanulói elsősorban értelmi sérült serdülők. A fogyatékoság ténye másodlagos sérülésként egyéb eltéréseket is okoz a fejlődésben. Így kihatással van a szocializációs folyamatokra, a kommunikációs stratégiákra, a társas kapcsolatokra, az énkép fejlődésére, azaz komplexen érinti a személyiség fejlődését.

Mindez egy sajátos módszertant kíván meg az egészségfejlesztés során is:

- egészségmagatartás fejlesztése szociális és pszichés dimenziókban,
- 2x45 perces csoportos foglalkozások,
- irányítók: gyógypedagógus, védőnő + demonstrátori segítség,
- könnyen érthető kommunikáció (értelmi fogyatékosok számára is érthető),
- sérülésspecifikus módszerek alkalmazása.

A foglalkozások tematikájában kitértünk a kapcsolatok kialakulására, a kapcsolódás módjaira, a kapcsolati hierarchiára, az érintés fokozataira csakis, mint a serdüléssel kapcsolatos testi és lelki változásokra.

A jó gyakorlat kidolgozásához a bemutatott pilotprogram fontos tapasztalatokat adott, melyek közül kiemelendők a csoportlétszáma, a csoportösszetételre és a módszertanra vonatkozó sajátos szempontok, melyeket szóbeli előadás formájában ismertetünk.

Abstract

The Department of Methodology and Prevention in Research and Social Responsibility of the DE-ETK is engaged in health education for children and young people with disabilities and their families. A practical implementation of this collaboration is this prevention programme, in which the presenting institution has requested health promotion sessions for all pupils in the school, with a focus on social relationships.

Adolescence is a time of specific personality changes, which bring peer relationships to the fore. Hormonal changes lead to sexual maturation and an increased interest in the opposite sex. It is therefore a sensitive period for self-image and identity. The target population of the project is a specific one, as the pupils of the school are mainly adolescents with intellectual disabilities. The fact of disability as a secondary impairment also causes other differences in the developmental trajectory. Thus, it affects socialisation processes, communication strategies, social relations and the development of self-image, i.e. it has a complex impact on personality development.

This calls for a specific methodology for health promotion:

- developing health behaviour in social and psychological dimensions,
- 2x45 minutes group sessions,
- Facilitators: special needs teacher, nurse + demonstrator support,
- easy to understand communication (also understandable for people with intellectual disabilities),
- use of disability-specific methods.

The themes of the sessions cover the development of relationships, ways of relating, hierarchy of relationships, the stages of touch, as well as physical and psychological changes associated with adolescence.

The pilot programme presented here has provided important lessons for the development of good practice, including specific aspects relating to group size, composition and methodology, which will be presented in the form of an oral presentation.

Kiadó:

Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó
Felelős kiadó: Forró Lajos igazgató